

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет маркетингу

Кафедра регіоналістики і туризму

Рівень вищої освіти

перший (бакалаврський)

Галузь знань

24 Сфера обслуговування

Спеціальність

242 «Туризм»

Освітньо-професійна програма

«Туризм»

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:

**«Перспективи розвитку купально-пляжного туризму в Україні у
післявоєнний період»**

Здобувача *Рзаєвої Ельміри Маїрівни*

Науковий керівник: канд. пед. наук, доцент
Бойко Наталія Олександрівна

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: доктор економічних наук, професор, академік НАН України,
Данилишин Богдан Михайлович

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ	8
1.1 Поняття купально-пляжного туризму	8
1.2 Передумови розвитку купально-пляжного туризму	13
1.3 Водний туризм як напрям рекреаційного туризму	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ КУПАЛЬНО-ПЛЯЖНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	23
2.1. Аналіз ресурсної бази для розвитку купально-пляжного туризму в Україні	23
2.2. Вплив воєнних дій на розвиток купально-пляжного туризму в Україні	31
2.3. Аналіз інфраструктурних та екологічних можливостей для купально- пляжного туризму	35
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КУПАЛЬНО-ПЛЯЖНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД	42
3.1. Напрями безпеки в організації купально-пляжного туризму у воєнний та післявоєнний час	42
3.2. Пропозиції щодо організації купально-пляжного туризму в Україні	48
3.3. Напрями оптимізації купально-пляжному туризмі в Україні	64
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72
ДОДАТКИ.....	78

ВСТУП

Актуальність теми. Повномасштабна російсько-українська війна, яка розпочалася у 2022 році мала значний вплив на туризм в Україні. Безпека та імідж країни постраждали через страхи та невизначеність, що змусило багатьох іноземних туристів утриматися від відвідування. Економічні труднощі та скорочення доходів спричинили зменшення туристичних видатків. Внутрішній туризм також постраждав через переселення населення та зміни в безпеці. Деякі популярні маршрути стали недоступні. Для туристів війна стала перешкодою через ризик та невизначеність. У такій ситуації розвиток альтернативних напрямків туризму, таких як купально-пляжний туризм на річках і озерах, стає важливим. Даний вид туризму пропонує безпечне середовище для відпочинку та сприяє економічному розвитку місцевих галузей. Такий вид туризму стає не лише альтернативою, але і невід'ємною частиною туристичного простору України, дозволяючи людям насолоджуватися природою та отримувати задоволення в умовах війни.

Зважаючи на складну ситуацію із безпекою на Причорномор'ї і Приазов'ї, окупацією значної території морського узбережжя та мінування в ході повномасштабної війни та мінування, купально-пляжний туризм на річках і озерах України набуває ще більшої актуальності. Навіть у найважчі часи люди прагнуть знайти способи релаксації та відпочинку, а отримати його безпечно – це пріоритет. Такий вид туризму в Україні пропонує безпечне середовище для відпочинку, оскільки річки та озера на території, які не знаходяться поблизу території, де відбуваються бойові дії, зазвичай, не зазнають руйнівного впливу небезпеки, що дозволяє туристам насолоджуватися природою і заряджатися позитивною енергією. Крім того, розвиток інфраструктури для річкового та озерного туризму може сприяти підтримці економічної стійкості у віддалених регіонах, що потребують підтримки у складний час.

Такий вид відпочинку також відкриває нові можливості для місцевих громад, які можуть розвивати туристичні послуги, готелі та ресторани на берегах річок і озер, що забезпечить нові робочі місця та стимулюватиме економічний

розвиток. Отже, купально-пляжний туризм на річках і озерах України стає не лише альтернативою для відпочинку в умовах війни на морі, але й важливим засобом підтримки туристичної галузі та розвитку місцевих громад у складний час.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. При написанні роботи використовувалися наукові статті та підручники таких авторів як: Ю.С., Зігунов В.М., Кифяк В. Кляп М.П., Любіцева О. О., Колотуха О., Колотуха І. Масляк П. О., Корпан Б.І., Домбровська С. М., Адамовський К.А., Мозолев О.М., Герасименко В. Г., Ященко Ю.С., Зігунов В.М.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає в аргументації розвитку купально-пляжного туризму на річках та озерах (річковий та озерний туризм) України як альтернатива відпочинку в Причорномор'ї. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- на теоретичному рівні необхідно розкрити поняття рекреаційного купально-пляжного туризму;
- охарактеризувати водний туризм як напрям рекреаційного туризму в Україні;
- визначити передумови розвитку купально-пляжного туризму;
- дослідити стан купально-пляжного туризму в Україні;
- дослідити вплив воєнних дій на розвиток купально-пляжного туризму в Україні;
- оцінити інфраструктурні та екологічні можливості для купально-пляжного туризму;
- узагальнюючи отримані результати в другому розділі, визначити напрями безпеки в організації купально-пляжного туризму у воєнний та післявоєнний час;
- розробити пропозиції щодо організації купально-пляжного туризму в Україні;
- обґрунтувати напрями оптимізації в купально-пляжному туризмі в Україні.

Об'єктом дослідження є водний туризм України в контексті воєнних та післявоєнних умов. Водний туризм – це активний вид відпочинку, пов'язаний з використанням водних об'єктів для розваг та відпочинку. Це включає в себе

різноманітні види туризму, такі як купально-пляжний відпочинок, водні прогулянки, риболовлю, каякінг, водні екскурсії тощо.

Предмет дослідження – це купально-пляжний туризм на річках та озерах України як альтернатива відпочинку в Причорномор’ї та Приазов’ї.

Методи дослідження. В кваліфікаційній бакалаврській роботі були використані наступні методи дослідження: а) метод наукового пояснення для аналізу літературних джерел, статистичних даних та опису понять, що використовується для визначення купально-пляжного туризму; для дослідження ролі водного туризму в загальному контексті рекреаційного туризму та його специфіки в Україні; для аналізу історичних та сучасних умов для розвитку купально-пляжного туризму в Україні; для аналізу війни та їх впливу на туристичну інфраструктуру та безпеку та ін.; б) методи доказів для аналізу різних дефініцій та концепцій купально-пляжного туризму для зрозуміння сутності цього поняття; для аналізу статистичних даних про популярність та розвиток водного туризму в країні; для аналізу трендів у розвитку купально-пляжного туризму, виявлення ключових проблем та тенденцій; для аналізу впливу інфраструктурних та екологічних факторів на розвиток купально-пляжного туризму; в) методи наукового осмислення та узагальнення: логіко-структурний метод для порівняння різних підходів до визначення купально-пляжного туризму для встановлення загальних характеристик; метод індукції та дедукції для вивчення інформації про різні види водного туризму та їх характеристики для визначення специфіки цього напрямку туризму в Україні; метод абстракції для вивчення досвіду країн, які пережили війну, щодо відновлення туристичного сектору; г) методи наукового прогнозу для оцінки потенціалу та перспектив розвитку купально-пляжного туризму на основі аналізу передумов та трендів; для прогнозування можливих варіантів розвитку ситуації та рекомендації щодо запобігання негативним наслідкам; для прогнозування ефективності запропонованих напрямів розвитку купально-пляжного туризму та ін.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Теоретична значущість отриманих результатів дослідження полягає в

розширенні розуміння та узагальненні понять рекреаційного купально-пляжного туризму та його специфіки в Україні, а також передумов розвитку цієї галузі. Завдяки цьому дослідженню розроблено нові концептуальні підходи до визначення цих понять, що можуть бути використані як універсальні методи в аналізі туристичної діяльності, так і для розв'язання схожих проблем у сфері туризму.

Методична значущість полягає у вдосконаленні існуючих методик аналізу та оцінки проблеми купально-пляжного туризму на річках та озерах України. В результаті дослідження розроблено нові підходи до оцінки стану купально-пляжного туризму, враховуючи специфіку водних ресурсів. Ці методики можуть бути використані не лише для аналізу конкретної ситуації в Україні, а й застосовані у подібних дослідженнях у сфері туризму в інших країнах. Таким чином, результати цього дослідження матимуть широке застосування як в практичній діяльності, так і в наукових дослідженнях зі схожою тематикою.

Практична цінність отриманих результатів дослідження полягає в можливості їх використання для покращення організації та управління купально-пляжним туризмом на річках і озерах України під час воєних дій і після війни. На основі проведених аналітичних та розрахункових процедур розроблені конкретні рекомендації для туристичних компаній, готелів, курортів та інших суб'єктів туристичного бізнесу з метою покращення їхньої діяльності у сфері купально-пляжного туризму. Зокрема, отримані результати в майбутньому можуть використовуватись для вдосконалення інфраструктури та сервісу на річках та озерах, розробки маркетингових стратегій та просування туристичних напрямків, а також для планування та управління фінансовими ресурсами. Крім того, рекомендації можуть стати основою для вироблення ефективних стратегій управління ризиками та забезпечення безпеки туристів під час відпочинку на водних туристичних об'єктах.

Інформаційну базу дослідження складають статистичні та спеціальні періодичні довідники ці дані, вітчизняні й закордонні видання, збірники наукових праць, оглядові та періодичні матеріали, блоги, фактичні дані установ та спеціалізованих онлайн- платформ, змістовий контент Інтернет-сторінок

туристичних компаній, регіонів (дестинацій), міжнародних чи локальних туристичних івентів та ін.

Структура роботи. Кваліфікаційна бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Перший розділ роботи присвячений теоретико-методичним основам дослідження оздоровчого туризму. Другий розділ аналізує розвиток купально-пляжного туризму в Україні. Третій розділ визначає перспективи розвитку купально-пляжного туризму в Україні у післявоєнний період. Загальний обсяг роботи становить 86 сторінок комп'ютерного тексту. Список використаних джерел містить 52 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ

1.1 Поняття купально-пляжного туризму

Згідно з визначенням Всесвітньої туристичної організації (ЮНВТО), туризм означає тимчасове пересування людей з їхнього звичайного місця проживання в іншу країну або регіон всередині країни у вільний час для отримання задоволення та відпочинку, а також з метою оздоровлення, культурного освітлення або для професійних цілей, але без здійснення оплачуваної роботи у відвідуваному місці [6]. Оздоровча функція туризму ґрунтується на використанні природних об'єктів для позитивного впливу на здоров'я людини.

Купально-пляжний туризм є одним з найпопулярніших видів туризму, що привертає тисячі подорожуючих з усього світу до прибережних місць та курортних зон. Цей вид туризму базується на відпочинку та розвагах на пляжах, а також на використанні природних або штучних водойм для купання та інших видів водних розваг.

Від самого початку історії цивілізації люди знаходили відпочинок та втіху в природних водоймах, і це залишається актуальним і в наш час. Купально-пляжний туризм надає можливість відвідати екзотичні пляжі на островах, гористі курорти з озерами або морями, а також місця відпочинку біля річок або океанів. Цей вид туризму приваблює людей будь-якого віку та соціального статусу, оскільки він пропонує різноманітні форми відпочинку: від спокійного плескотання в морі до активних видів спорту на воді. Багато курортів також надають різноманітні розваги, включаючи вечірні шоу, екскурсії та ресторани з національною кухнею.

Таблиця 1.1.

Сутність поняття «рекреація»

Автор	Визначення
Герасименко В. Г. [7, с. 16-17].	Рекреація - це система заходів, спрямованих на відновлення та збереження фізичного, психічного та соціального здоров'я через різноманітні форми активного відпочинку та дозвілля.
Ященко Ю.С., Зігунов В.М.	Рекреація - це процес активного відпочинку, спрямований на зміцнення здоров'я та підвищення якості життя, який включає в себе фізичну активність, творчість та культурні заходи.
Кифяк В. [9, с. 148].	Рекреація - це комплекс організованих та неорганізованих дій, спрямованих на відновлення фізичних та психічних сил, забезпечення задоволення від відпочинку та розваг.
Кляп М.П. . [10, с. 55].	Рекреація - це сфера людської діяльності, спрямована на активний відпочинок та відновлення енергії шляхом здійснення різноманітних видів відпочинку та розваг.
Любіцева О. О. [13, с. 29].	Рекреація - це процес, що полягає в активному та плановому використанні вільного часу для відпочинку, розваг та зміцнення фізичного та психічного здоров'я.
Колотуха О., Колотуха І. [14, с. 35-36].	Рекреація - це сукупність заходів та дій, спрямованих на покращення фізичного, психічного та емоційного стану людини через активний та здоровий відпочинок у вільний час.

Джерело: складено автором на основі [7, 9, 10, 13, 14].

Купально-пляжний туризм, як вид рекреаційного туризму приваблює подорожуючих своєю можливістю відпочивати та релаксувати на пляжах, купатися у морі або океані, а також займатися різноманітними активностями. Під час цього типу туризму люди мають змогу насолоджуватися сонцем, морем, піщаними пляжами та іншими природними красами.

Крім того, купально-пляжний туризм сприяє фізичному та психологічному відновленню. Купання у морі чи океані має терапевтичний ефект на шкіру та м'язи, допомагає розслабитися та зняти стрес. Багато пляжних курортів також пропонують різноманітні програми, включаючи йогу на пляжі, масажі, водні види спорту та екскурсії до місцевих визначних пам'яток.

Отже, купально-пляжний туризм є не лише формою відпочинку на природі, але й важливою складовою туристичного процесу, яка сприяє збереженню та відновленню фізичного та психічного здоров'я, а також надає можливість насолоджуватися природними красами та відпочинком в комфортному середовищі.

На рисунку 1.2 особливості купально пляжного туризму:

Рис. 1.2 – Особливості купально пляжного туризму.

Джерело: складено автором за даними [10].

Отже, коли ми говоримо про купально-пляжний туризм, ми маємо на увазі подорожі, спрямовані на відпочинок біля моря або океану. Ці подорожі часто характеризуються тривалістю, оскільки туристи бажають провести достатньо часу для відпочинку на пляжі та насолодження морськими атракціями. Такі тури можуть включати відвідування пляжів та курортів на тривалий період, можливо навіть з декількома зупинками в різних країнах або регіонах.

Купально-пляжний туризм увійшов у структуру туризму як одна з його ключових категорій, що підкреслює важливість відпочинку та розваг на природних водоймах для багатьох подорожуючих.

В таблиці 1.2 розглянемо сутність пляжно-купального туризму.

Таблиця 1.2.

Сутність купально-пляжного туризму [29]

Автор	Сутність поняття "пляжно-купального туризму"
Масляк П. О. [1, с. 61].	Купально-пляжний туризм - це форма подорожі, яка спрямована на відпочинок та розваги на природних або штучних пляжах.
Корпан Б.І. [2, с. 20].	Купально-пляжний туризм визначається як вид туризму, що передбачає відвідування туристами курортів та пляжів з метою відпочинку та занять різноманітними водними розвагами.
Домбровська С. М. [3, с. 40].	Купально-пляжний туризм - це форма туризму, яка фокусується на відпочинку та розвагах на березі моря або озера, інтегруючи такі види діяльності, як плавання, загоряння та спостереження за природою.
Адамовський К.А., Мозолєв О.М. [5, с. 7].	Сутність купально-пляжний туризм полягає у відвідуванні туристами пляжів та курортів з метою відпочинку, плавання та активного відпочинку біля води.
Герасименко В. Г. [7, с. 16-17].	Купально-пляжний туризм є формою подорожі, спрямованою на насолоду пляжним відпочинком, купанням та різноманітними розвагами, які пов'язані з водою.
Яценко Ю.С., Зігунов В.М.	Купально-пляжний туризм - це вид туризму, який передбачає відвідування туристами курортних зон та пляжів для відпочинку та водних розваг.
Кифяк В. [9, с. 148].	Сутність купально-пляжний туризм полягає в організації подорожей з метою відпочинку та розваг на природних чи штучних пляжах, з використанням водних атракцій та розваг.
Кляп М.П. [10, с. 55].	Купально-пляжний туризм - це форма туризму, яка орієнтована на відпочинок та розваги на узбережжі моря, озера або річки, з акцентом на водні види розваг та спорту.
Любіцева О. О. [13, с. 29].	Купально-пляжний туризм визначається як форма подорожі, спрямована на відпочинок, заняття різноманітними водними розвагами та загорянням на прибережних зонах.
Колотуха О., Колотуха І. [14, с. 35-36].	Купально-пляжний туризм - це вид туризму, який характеризується відпочинком та розвагами на пляжах та у воді, включаючи купання, плавання та різноманітні водні атракції.

Розглянувши сутність купально-пляжного туризму робимо висновок, що купально-пляжний туризм - це форма туризму, яка орієнтована на відпочинок та розваги на природних або штучних пляжах та курортах. Цей вид туризму привертає туристів з усього світу, які шукають відпочинок у природному середовищі, під сонцем та біля води. Однією з ключових особливостей рекреаційного купально-пляжного туризму є близькість до водних ресурсів, таких як моря, озера, річки, що надає туристам можливість насолоджуватися водними видами розваг та спортом.

Учасники купально-пляжного туризму можуть відпочивати на піщаних чи кам'янистих пляжах, займатися плаванням, занурюватися для вивчення морської фауни та флори, а також виконувати різноманітні водні види спорту, такі як серфінг, вейкбординг або каякінг. Для того щоб задовольнити потреби туристів, біля пляжів та курортів зазвичай розташовані ресторани, кафе, магазини та розважальні заклади, що дозволяє гостям насолоджуватися комфортним відпочинком.

Також важливим аспектом купально-пляжного туризму є його соціокультурний вимір. Туристи мають можливість ознайомитися з місцевою культурою та традиціями через спілкування з місцевими жителями, відвідування місцевих пам'яток або участь у традиційних святах та заходах. Таким чином, купально-пляжний туризм сприяє обміну культурними знаннями та взаєморозумінню між людьми з різних країн і культур.

Таким чином, пляжно-купальний туризм є видом туризму, що передбачає відпочинок на берегах річок, океанів, морів та озер з метою відновлення фізичних та духовних сил людини. Цей вид туризму поєднує три ключові фактори: наявність пляжів, тепловий режим водойм та сприятливі кліматичні умови для купання.

Організація купально-пляжного туризму передбачає наявність ряду особливостей та елементів, які сприяють комфортному та задовільному відпочинку туристів [3, с. 40]:

- Розвинена туристська інфраструктура - включає в себе готелі, гостьові будинки, кемпінги, апартаменти та інші види житла, які можуть задовольняти потреби туристів різного рівня комфорту та бюджету.
- Наявність необхідних ресурсів - основними ресурсами є водні об'єкти, такі як моря, океани, озера та річки, а також кліматичні умови та ландшафт. Ці елементи є визначальними для вибору місця для відпочинку.
- Додаткові послуги - наявність різноманітних додаткових послуг, таких як заклади харчування (ресторани, кафе, бари), спортивні споруди (басейни, аквапарки, спортзали, майданчики для тенісу, гольфу, волейболу тощо), дитячі майданчики, розважальні програми (денні, вечірні, дитячі),

розважальна індустрія курортів (дискотеки, казино), прокат автомобілів, човнів, катерів та спортивного інвентарю.

Для туристів купально-пляжний відпочинок є дуже популярним та прибутковим видом відпочинку. На воді та біля неї пропонується різноманітні заняття та послуги, такі як купання, сонячні ванни, прогулянки по узбережжю, спортивні ігри на пляжі, серфінг, віндсерфінг, катання на водних транспортних засобах, заняття спортом, риболовля та інші види активного відпочинку.

У курортних районах, що розташовані біля морських узбережжів, розвинена потужна туристична індустрія, яка забезпечує широкий спектр послуг для відпочиваючих. Лікувальні властивості морського клімату та високий рівень обслуговування зробили морські курорти популярними серед туристів зі всього світу, перетворивши їх на відомі туристичні напрямки.

З розгляду поняття купально-пляжного туризму можна зробити висновок, що це важлива галузь туризму, яка сприяє відпочинку та відновленню.

Купально-пляжний туризм включає в себе відпочинок на природних або штучних пляжах, де можна купатися, насолоджуватися сонцем і природою. Він залежить від багатьох факторів, таких як погодні умови, інфраструктура, доступність та якість послуг. Правильно організований курортний відпочинок може сприяти збереженню здоров'я, відновленню енергії та зарядженню позитивними емоціями. Таким чином, купально-пляжний туризм має значний потенціал для задоволення потреб сучасного суспільства у відпочинку та розвагах.

1.2 Передумови розвитку купально-пляжного туризму

Купально-пляжний туризм визначається як один з найпопулярніших туристичних напрямів, який привертає мільйони подорожуючих з усього світу до курортних місць, розташованих на берегах морів, океанів, озер та інших водних водойм. Протягом останніх десятиліть купально-пляжний туризм став важливою галуззю глобальної туристичної індустрії, відіграючи значну роль у економіці багатьох країн та забезпечуючи велику кількість робочих місць.

Проте, для того щоб цей сегмент туризму продовжував розвиватися та приваблювати нових туристів, необхідно зрозуміти передумови його успішного розвитку.

Розвиток купально-пляжного туризму в Україні залежить від численних факторів, включаючи умови безпеки та стабільності на території курортів, ефективні маркетингові стратегії, розвиток інфраструктури та різноманіття послуг на курортах.

Погоджуємось з думкою вчених Устименко Л., Булгакова Н. у визначенні особливостей організації купально-пляжного туризму [19, с. 50]:

- Розвинена туристична інфраструктура, що включає в себе готелі, курортні комплекси, місця розміщення, транспортні мережі тощо.
- Наявність необхідних туристичних ресурсів, таких як водні об'єкти, сприятливий клімат та привабливий ландшафт.
- Великий вибір додаткових послуг, включаючи заклади харчування, такі як ресторани, кафе, бари, а також спортивні споруди, басейни, аквапарки, спортзали, майданчики для тенісу, гольфу, волейболу тощо.
- Наявність розважальних програм, як для дорослих, так і для дітей, включаючи денні та вечірні анімаційні програми, ігри, конкурси, а також розважальну індустрію курортів, такі як дискотеки, казино тощо.
- Послуги прокату, такі як автомобілі, човни, катери, спортивний інвентар.

Пляжний відпочинок основною мірою залежить від характеристик пляжу та рівня обслуговування туристів на ньому. Тип пляжу та якість послуг для відпочиваючих на ньому мають великий вплив на загальний комфорт відпочинку.

Розвиток купально-пляжного туризму значно залежить від комфортності погодних і кліматичних умов, яка проявляється у сезонній доступності для відпочинку. Ці умови можуть бути комфортними, сезонно комфортними або не комфортними, що впливає на розподіл пікового навантаження та мертвих періодів в туристичних районах.

Враховуючи наявність воєнних дій на деяких територіях, особливо важливою стає забезпечення безпеки для туристів та збереження їхнього комфорту. Подальший розвиток галузі також передбачає співпрацю з міжнародними партнерами, збереження природного середовища та готовність до змін у суспільних та економічних умовах. Загалом, цілеспрямоване планування та координація всіх зацікавлених сторін можуть сприяти стабільному та сталому розвитку купально-пляжного туризму в Україні навіть у контексті воєнних дій.

Розвиток купально-пляжного туризму в Україні може стати значимим фактором у зростанні туристичної індустрії країни. Це передбачає створення відповідної інфраструктури на берегах річок, включаючи пляжі, спортивні майданчики та ресторани, що підвищить привабливість річкових місць для відпочинку. Важливою складовою є забезпечення безпеки на воді та на березі, а також охорона довкілля. Популяризація річкових курортів через маркетингові заходи та участь у туристичних виставках допоможе залучити більше туристів. Збільшення популярності водних видів спорту також може привернути більше людей до річок для активного відпочинку. Проведення екскурсійних турів вздовж річок та співпраця з місцевими громадами та владою також відіграють важливу роль у розвитку цього напрямку туризму. Розвиток купально-пляжного туризму на річках України може сприяти економічному зростанню та збільшенню привабливості туристичного напрямку країни [12, с. 31].

Таким чином, передумови розвитку купально-пляжного туризму включають різноманітні фактори, які стимулюють попит на подібні види відпочинку та впливають на розвиток інфраструктури для задоволення цього попиту.

По-перше, природні умови визначають привабливість пляжних курортів. Наявність чистих пляжів, морів, океанів, озер та річок створює ідеальні умови для відпочинку та купання. Надзвичайно важливою є якість води та довкілля, яке оточує ці місця.

Кліматичні умови також відіграють ключову роль у привабливості курортів. Теплий та сонячний клімат створює ідеальні умови для відпочинку на воді, що залучає туристів з різних куточків світу.

Інфраструктура та туристичний сервіс визначають зручність та комфорт туристів під час відпочинку. Наявність готелів, ресторанів, розважальних закладів, магазинів та медичних закладів грає важливу роль у створенні необхідних умов для відпочинку.

Безпека є однією з найважливіших передумов розвитку купально-пляжного туризму. Забезпечення безпеки на пляжах та у воді, наявність рятувальників та медичної допомоги - це важливі аспекти, що впливають на вибір туристів.

Маркетингові стратегії та рекламні кампанії спрямовані на привертання уваги до пляжних курортів та збільшення їхньої популярності серед туристів. Ефективна маркетингова політика може значно збільшити кількість відвідувачів та прибутковість курортів.

Транспортна доступність є важливим фактором розвитку курортів. Зручний доступ до курортів за допомогою автомобільного, залізничного, повітряного та морського транспорту значно збільшує потенціал привабливості курортів.

Цінова доступність також має велике значення. Рівень цін на послуги та товари на курортах повинен відповідати можливостям цільової аудиторії, що може впливати на їхній вибір та задоволення відпочинку.

Загальна успішність купально-пляжного туризму залежить від гармонічного поєднання цих факторів та ефективного управління розвитком індустрії туризму в регіоні.

1.3 Водний туризм як напрям рекреаційного туризму

Купально-пляжний та водний туризм є взаємопов'язаними напрямками рекреаційного туризму, які відрізняються, але водночас мають багато спільних рис.

Перш за все, купально-пляжний туризм зазвичай спрямований на відпочинок на узбережжях морів, океанів, озер або річок, де можна насолоджуватися сонцем, піщаними пляжами та купанням у воді. Він включає в

себе відвідування курортних місць, де є велика концентрація готелів, ресторанів, магазинів та розважальних закладів.

Водний туризм включає подорожі на водних шляхах, таких як річки, озера або канали, де учасники використовують водний транспорт, такий як каное, каяки, байдарки або плавучі судна.

Водний туризм і купально-пляжний туризм мають спільні риси. Обидва напрямки пов'язані з водою та природою, тому вони надають туристам можливість насолоджуватися красою морських або річкових пейзажів. Крім того, вони обидва спрямовані на відпочинок та розваги, а також на здоровий спосіб життя, оскільки фізична активність на воді сприяє загальному здоров'ю та добробуту. Отже, водний туризм і купально-пляжний туризм можуть доповнювати один одного, створюючи різноманітні можливості для туристів насолоджуватися відпочинком та пригодами на воді.

Водний туризм є одним із видів туризму, який базується на використанні водних маршрутів та водних об'єктів, таких як річки, озера, моря та океани, для проведення відпочинку та розваг. Сутність водного туризму полягає у використанні водних шляхів як основного маршруту переміщення та проведення різноманітних відпочинкових та спортивних активностей.

Головна мета водного туризму - це не лише відпочинок та розваги, але і спілкування з природою, пізнання нових місць та культур, а також розвиток фізичних та ментальних навичок. Водний туризм також сприяє здоровому способу життя, адже активність на воді зміцнює м'язи, покращує дихання та підвищує витривалість.

Українські науковці, такі як Ю.А. Грабовський, Т.В. Скалій, М.П. Кляп, В.О. Котлубай, С.Г. Нездоймінов, І.С. Личак, визначають поняття «водний туризм» як форму туризму, де відпочинок проводиться на воді, використовуючи байдарки, човни, катамарани, теплоходи та інші плавзасоби [10,12,16]. На думку Ю.А. Грабовського, цей вид туризму передбачає подолання різноманітних водних маршрутів, як річкових, так і морських, на різних плавзасобах [10, с. 12]. За

визначенням М.Ю. Шахової, водний туризм класифікується як окремий вид спортивно-оздоровчого туризму [26, с. 368].

Річки, озера та водосховища не завжди можуть повністю задовольнити попит на відпочинок біля води через їхнє забруднення та малу глибину, особливо у випадку невеликих водойм. Багато озер розташовані віддалено від великих міст або розташовані в місцях, до яких важко дістатися для масового відвідування туристів. Більшість невеликих озер мають місцеве туристичне значення. У таких умовах водосховища набувають великого значення для розвитку туризму, оскільки вони часто є єдиним водним ресурсом або є істотним водним об'єктом. Водосховища створюють сприятливі умови для широкого використання для відпочинку, але їх створення може ускладнити використання території. Попит на водний туризм є ще одним важливим чинником його розвитку [17, с. 43].

Основними формами водного туризму є каное, каякінг, байдаркінг, райські тури, водні екскурсії та інші водні подорожі. Учасники таких подорожей можуть використовувати різноманітний вид транспорту, включаючи каное, каяки, байдарки, плавучі судна та інші [16, с. 145].

Таким чином, водний туризм є одним зі значущих напрямів туризму в Україні, завдяки великій кількості річок, озер, каналів та інших водойм, що протікають та розташовані по всій території країни. Основні види водного туризму в Україні включають:

Каякінг та каное – дуже популярні серед туристів, оскільки вони дають можливість досліджувати водні шляхи та природні красоти.

Рафтинг – особливо популярний на заході України, де є численні гірські річки з великими швидкостями.

Водні прогулянки та круїзи – доступні на річках, озерах та каналах. Такі прогулянки дозволяють людям насолоджуватися красою природи та відвідувати цікаві історичні місця.

Водні екскурсії на човнах – включають в себе мандрівки по водоймах з використанням моторних човнів або яхт.

Дайвінг та сноркелінг – можливі на деяких водоймах, де чиста вода дозволяє досліджувати підводний світ.

Особливості водного туризму, визначені Яценко Ю.С., Зігунов В.М., включають [8, с. 148]:

- вибір місць, які є метою подорожі і де туристи планують провести свій відпочинок або здійснити освітні заходи;
- визначення маршруту, його довжини та тривалості - планування маршруту включає в себе визначення шляху подорожі, його довжини та часу, необхідного для його проходження;
- визначення місць для зупинок та відпочинку - це включає в себе вибір місць, де можна зупинитися під час подорожі для відпочинку, ночівлі або проведення різних активностей;
- розробка графіка подорожі планування часу і проміжних зупинок для ефективного прогресу по маршруту;
- вибір обладнання та його комплектація визначення необхідного обладнання та засобів, які допоможуть здійснити подорож безпечно і комфортно;
- вибір засобів транспорту визначення виду транспорту, який буде використовуватися під час подорожі, такого як човни, байдарки, каное тощо;
- вибір раціону харчування та режиму прийому їжі планування харчових запасів та режиму прийому їжі на протязі подорожі;
- розподіл обов'язків між учасниками групи визначення обов'язків та відповідальності кожного учасника групи для ефективного функціонування під час подорожі.

Позитивні та негативні фактори, які впливають на розвиток водного туризму в Україні наведені у табл. 1.3 та табл. 1.4:

Таблиця 1.3.

Позитивні фактори, які впливають на розвиток водного туризму в Україні

Позитивні фактори	Опис
Природні ресурси	Наявність великої кількості водних об'єктів, які можна використовувати для водного туризму, таких як річки, озера.
Різноманіття туристичних маршрутів	Можливість прокладення різноманітних маршрутів для водного туризму, які пропонують різні види відпочинку та пригод.
Інфраструктура	Розвиток і покращення інфраструктури: готелі, кемпінги, що забезпечують зручності для водного туризму.
Розвиток туристичної галузі	Зростання інтересу до туризму в Україні сприяє розвитку водного туризму, створюючи більше можливостей для подорожей.
Популярність активного відпочинку на природі	Зростання популярності активного відпочинку на природі, включаючи водний туризм, серед молоді та активних туристів.

Джерело: складено автором за даними [17, с.144].

В Україні водні ресурси широко використовуються для організації водних рекреаційних зон. Однак саме поняття водних рекреацій має декілька аспектів, які його різнять. Це охоплює різноманітні види розваг та спорту, які відрізняються за сезонами, вимогами до природних та людських чинників і впливом на навколишнє середовище. Список найпоширеніших видів водного відпочинку включає купання, риболовлю (з човна, з берега, з льоду), використання невеликих моторних човнів, вейкбординг, пірнання з аквалангом. Різноманітні види відпочинку та спорту потребують індивідуального підходу до вирішення питань водокористування для різних водних об'єктів (річок, озер, водосховищ, океанів) і в межах кожного конкретного водного тіла.

Таблиця 1.4.

Негативні фактори, які впливають на розвиток водного туризму в Україні

Негативні фактори	Опис
Екологічні проблеми	Забруднення водних об'єктів, знищення природних місць відпочинку через необережне використання та недбале поводження з природою.
Недостатня інфраструктура	Відсутність достатньої інфраструктури, яка обмежує зручність та безпеку подорожей, а також комфорт відпочинку.
Відсутність регулювання	Відсутність чіткого регулювання та стандартизації водного туризму може призвести до неоднакової якості послуг та безпеки.
Конкуренція з іншими видами туризму	Конкуренція з іншими видами туризму, такими як гірський, культурно-пізнавальний туризм, може обмежувати зростання водного туризму.
Погодні умови	Нестійкі погодні умови можуть ускладнювати планування та проведення водних подорожей, а також створювати небезпеку.
Війна	Забруднення, прибиття мін до екваторій Чорного моря.

Джерело: складено автором за даними [17, с.144].

Війна в Україні має значний вплив на водний туризм у країні через ряд факторів, які виникають в умовах війни.

По-перше, безпека стає першочерговою проблемою для туристів та мандрівників. Підвищене ризиковане споживання водних маршрутів через зони воєнних дій, може ставити під загрозу життя та здоров'я подорожуючих.

По-друге, війна призводить до знищення або пошкодження інфраструктури, такої як причали, порти, готелі, кемпінги та інші заклади, які необхідні для організації водного туризму. Це може обмежити доступ до річок, озер та інших водних об'єктів, а також знизити якість та комфорт водних подорожей.

По-третє, війна призводить до зміни геополітичної ситуації в регіоні, що змінила доступність та безпеку для туристів.

Узагальнюючи, війна в Україні негативно впливає на водний туризм через загрозу безпеки, пошкодження інфраструктури та зміни у геополітичній ситуації. Це призводить до зменшення популярності та розвитку туризму в Україні.

Таким чином, соціально-економічний контекст країни може мати визначальний вплив на розвиток водного туризму. В сучасний період часу, економічна ситуація в Україні є дуже складною, рівень життя населення є

нестійким, і основні зусилля громадян зосереджені на забезпеченні базових потреб, таких як оплата житла, харчування, медичні послуги і т. д. Відпочинок, розваги та подорожі здебільшого не стоять на першому місці для жителів України, особливо в умовах воєнних дій в країні. Тому соціально-економічні чинники значно уповільнюють розвиток водного туризму. Однак, наявність національних програм розвитку туризму та підтримка держави можуть відігравати ключову роль у стимулюванні розвитку туристичної галузі, сприяючи розвитку супутніх галузей економіки та виконанню соціально-економічних функцій держави, таких як екологічні, соціальні, освітні, культурні та інші, а також сприяючи міжнаціональному взаєморозумінню і зменшенню міжнародних напруг [19, с. 144].

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ КУПАЛЬНО-ПЛЯЖНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

2.1. Аналіз ресурсної бази для розвитку купально-пляжного туризму в Україні

Основними районами до повномасштабного нападу росії на Україну були звичайно приморські курорти Чорного і Азовського морів. Але нажаль деякі з них окуповані та проходять постійні обстріли.

Тому вже потреби туристів реалізуються не на морських курортах, а переважно на річках. Проаналізуємо ресурсну базу України для розвитку купально-пляжного туризму на внутрішніх водоймах України.

Річки в Україні відіграють важливу роль у рекреаційному використанні, хоча більшість з них не мають прямого рекреаційного значення. Вони є складовою частиною ландшафту і, якщо довкола них є чиста вода та привабливий краєвид, річки можуть стати привабливим місцем для відпочинку.

За даними в Україні є від 63 до 71 тисячі річок, загальна довжина яких становить близько 204 тисяч кілометрів. З них лише 3,3 тисячі мають довжину більше 10 кілометрів. Середня густота річкової мережі складає 0,34 кілометра на квадратний кілометр, з максимальним значенням у Карпатах - 2,0 кілометра на квадратний кілометр [29].

Отже, річки в Україні становлять значну частину ландшафту і можуть бути важливим елементом для рекреації, особливо у випадку наявності сприятливих умов. Наведемо назви найбільших річок, що протікають в областях України і є важливими зонами рекреаційного туризму (табл 2.1).

Таблиця 2.1.

Річки України

Область	Річки
Вінницька	Південний Буг, Широка, Висунь
Волинська	Західний Буг, Лугань, Стир
Дніпропетровська	Дніпро, Дністер, Сіверський Донець, Південний Буг
Донецька	Сіверський Донець, Старий Донець
Житомирська	Тетерів, Уж
Закарпатська	Тиса, Латориця, Ріка, Уж
Запорізька	Дніпро, Південний Буг, Каховське водосховище
Івано-Франківська	Прут, Черемош, Лімниця, Бистриця
Київська	Дніпро, Десна, Рось
Кіровоградська	Дніпро, Південний Буг
Луганська	Сіверський Донець, Старий Донець
Львівська	Дністер, Стир, Сян
Миколаївська	Дніпро, Інгул, Буг
Одеська	Дністер, Дніпро, Дніпровсько-Бузька лиман, Інгул, Качур, Кодима
Полтавська	Ворскла, Псел, Сула
Рівненська	Рівень, Устя, Стир
Сумська	Десна, Псел
Тернопільська	Дністер, Збруч, Серет
Харківська	Сіверський Донець, Уди
Херсонська	Дніпро, Інгул, Каховське водосховище
Хмельницька	Збруч, Плетенець, Плетенка
Черкаська	Дніпро, Рось, Південний Буг
Чернівецька	Прут, Черемош, Дністер
Чернігівська	Десна, Сейм, Уди

Джерело: розроблено автором за даними [26].

Найбільше навантаження на рекреацію припадає на річку Дніпро та її притоки, такі як Прип'ять, Тетерів, Рось, Тясмин, Унгулець, Десна, Сула, Псел, Ворскла, Самара та інші. Дніпро, як найбільша водна артерія України, протікає через два міста з населенням понад мільйон чоловік, а також через економічні та культурно-історичні центри країни, такі як Київ, Канів, Черкаси, Кременчук, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Нікополь, Нова Каховка, Херсон та інші. На притоках Дніпра також розташовані значні міста, такі як Ковель, Луцьк, Рівне, Житомир, Біла Церква, Кривий Ріг, Чернігів, Суми, Полтава, Миргород, Павлоград та інші [29].

Це призвело до розміщення значної кількості санаторіїв, баз відпочинку, дитячих таборів у басейні Дніпра. Цей регіон перетворився на важливу частину національної програми "Намісто Славутича" щодо рекреаційного туризму.

Також, річка Південний Буг, яка протікає через екологічно чисті регіони з мальовничими пейзажами, особливо на Поділлі, вважається однією з найперспективніших долин для інтенсивного рекреаційного використання. У басейні Південного Бугу знаходяться міста, такі як Хмельницький, Вінниця, Умань, Кіровоград, Первомайськ, Миколаїв та інші.

Гірські річки Карпат, такі як Дністер, Прут і Тиса, мають велике значення для рекреації. Крім того, що вони використовуються для купання та риболовлі, вони також ідеальні для плавання на байдарках і каное. Вода у цих річках, особливо в невеликих карпатських потоках, є питною без будь-якого додаткового очищення.

На території Подільської височини річки, такі як Дністер та його притоки, утворюють живописні каньйони, що робить їх привабливими для туристів. У басейні цих річок знаходяться такі міста, як Дрогобич, Трускавець, Івано-Франківськ, Галич, Коломия, Тернопіль, Заліщики, Кам'янець-Подільський, Чернівці, Хотин, Білгород-Дністровський, Затока, а також багато курортів у Закарпатті.

Отже, гірські річки Карпат не лише надають можливість для активного відпочинку, а й приваблюють туристів своєю природною красою і можливістю відвідувати мальовничі місцевості.

Кілійське гирло Дунаю в Україні, хоч і є досить забрудненим, проте все ще може використовуватися для організації круїзів та екологічного туризму. Міста Ізмаїл, Кілія і Вилкове відомі своєю привабливістю для туристів, а Дунайський біосферний заповідник приваблює екологів та природолюбів.

Україні стикається з серйозною проблемою забруднення малих річок та їх зменшенням. Ця проблема особливо гостро відчувається в регіонах, таких як Донецьк та Львів. Незважаючи на промислове забруднення, рекреацію на водних об'єктах обмежують такі фактори, як заболоченість, замулення та заростання

берегів, а також абразійні береги, висока каламутність води та "цвітіння" води, а також близькість сільськогосподарських угідь і інших факторів.

Рекреаційне використання водосховищ набуває все більшого значення через багато причин. Більшість водосховищ створено поруч з містами, а деякі можуть бути і в межах міських територій. Вони підвищують рекреаційну цінність та емоційну цінність ландшафтів, а також можуть служити ядром, навколо якого формується новий ландшафт.

Водосховища створюють сприятливі умови для відпочинку, проте важливо враховувати, що їх будівництво може ускладнити рекреаційне використання території. Це може статися через затоплення мінеральних джерел, санаторіїв, будинків відпочинку, пам'яток архітектури та інших об'єктів, які є важливими для організації відпочинку. Також може виникнути погіршення умов відпочинку через коливання рівня води та зниження температури.

Деякі негативні наслідки можуть бути пом'якшені або уникнуті за допомогою правильного планування та інженерних заходів, які враховують інтереси рекреації вже на етапі проектування водосховища. В Україні було створено 6 Водосховищ на Дніпрі, але в даній таблиці після найбільшої гідрологічної катастрофи в Європі, ми вже не побачимо Каховського водосховища. Каховське водосховище з об'ємом 18,2 кубометрів було важливим ресурсом, що забезпечував водою чотири області України і сприяло розвитку сільського господарства. Порушення цієї інфраструктури також призвело до проблем з водопостачанням окупованого Криму через Північнокримський канал, що розпочинається неподалік від Нової Каховки.

Крім того, Каховська ГЕС виробляла значні обсяги електроенергії — в середньому 1,5-2 мільярди кіловат-годин на рік до жовтня 2022 року. Її маневрові потужності були важливим елементом для регулювання електричних навантажень в Херсонській та Миколаївській областях.

Споруда Каховської ГЕС мала значення не лише для енергетики, а й являла собою пам'ятку архітектури, праці багатьох поколінь та туристичний магніт

регіону. Вона забезпечувала глибоководний шлях від Чорного моря до Запоріжжя, що був важливою артерією для морських суден та інших транспортних засобів.

Руйнування Каховської ГЕС також призвело до загрози для біорізноманіття регіону, включаючи різноманітність тварин і рослин з різним природоохоронним статусом. Багато з цих екосистем можуть бути втрачені назавжди, включаючи унікальні види, які були вирощені і доглянуті на території водосховища.

Таким чином, підірвавши Каховську ГЕС, російські окупанти спричинили найбільшу техногенну катастрофу на континенті з часів Чорнобильської трагедії, масштаби якої мають непоправні наслідки для екології, енергетики та господарства України.

Після підриву Каховської гідроелектростанції купатися в Чорному морі стало неможливо, і ця заборона поширилася на пляжі Одеської області. Офіційні органи, зокрема мерія Одеси, стверджують, що це рішення прийняте з метою збереження здоров'я відпочивальників, оскільки вода може бути забрудненою та містити токсичні речовини. Екологи підтверджують, що після підриву дамби може відбуватися накопичення небезпечних речовин у морській воді, а також зниження солоності, що негативно впливає на морські організми.

Проте, не лише забруднена вода стала причиною заборони на купання. На пляжах Одещини ризикують і через наявність вибухових пристроїв, які були змиті з берегів Дніпра з тимчасово окупованої частини Херсонщини. Крім того, зафіксовані випадки, коли у море потрапляли трупи тварин, що негативно впливає на якість води та загрожує здоров'ю відпочивальників.

Таблиця 2.2.

Найбільші водосховища України [26]

Водосховище	Річка	Площа при підпірному рівні (км ²)	Довжина(км)	Середня ширина (км)	Середня глибина (м)
Кременчуцьке	Дніпро	2252	149	15,1	6,0
Київське	-//-	922	110	8,4	4,0
Канівське	-//-	581	123	5,5	4,4
Дніпродзержинське	-//-	567	114	5,1	4,3
Дніпровське	-//-	410	129	3,2	8,0
Дністровське	Дністер	142	194	...	21,0

Основні водосховища України, які представлені у таблиці, відіграють значну роль у гідроенергетичному та водопостачальному комплексах країни. Найбільшим за площею є Кременчуцьке водосховище на річці Дніпро, яке має площу при підпірному рівні 2252 км² та середню глибину 6 метрів. Це водосховище є одним з ключових елементів регулювання водних ресурсів та забезпечення енергетичних потреб країни.

Друге за площею водосховище - Київське на Дніпрі з площею 922 км² та середньою глибиною 4 метри - забезпечує водопостачання столиці України та інших міст в регіоні. Важливість цього водосховища виявляється у його використанні для регулювання рівня води в Дніпрі та забезпечення плавного руху суден.

Канівське, Дніпродзержинське та Дніпровське водосховища також відіграють важливу роль у енергетичному комплексі України, забезпечуючи виробництво електроенергії та водопостачання для місцевих господарств.

Дністровське водосховище, що розташоване на річці Дністер, має велику середню глибину - 21 метр. Це водосховище є важливим для забезпечення водних ресурсів та гідроенергетики західних областей України.

Усі ці водосховища відіграють важливу роль у забезпеченні водних ресурсів, регулюванні рівнів води та забезпеченні енергетичних потреб країни, що підкреслює їхню стратегічну важливість у національній інфраструктурі.

Україна має 1160 водосховищ, їхня загальна площа становить понад 9 тисяч квадратних кілометрів. Найбільші з них розташовані на ріках Дніпро і Сіверський Донець. Найкраще рекреаційні потреби задовольняються в зонах відпочинку на Дніпровському, Дністровському, Сімферопольському (з річкою Салгир, площа – 3,2 кв. км) та Ладизинському (з річкою Південний Буг - 20,8 кв. км) водосховищах [29].

Створення водосховищ значно впливає на гідрологічний режим та мікроклімат навколишньої території, тому важливо, щоб цей процес був екологічно обґрунтованим та економічно доцільним. Однак господарська діяльність може призводити до зменшення самоочищення водосховищ, збільшення випадків "цвітіння" води, втрати цінних видів риби та навіть підтоплення берегів. У зв'язку з цим водосховища на Дніпрі, Сіверському Донець, Інгульці та Кальміусі не використовуються на повну потужність для рекреаційних цілей.

В Україні на даний час в пріоритеті такі види відпочинку як купання, риболовля та водні видовища. Для задоволення цих потреб існують ставки, які вважаються важливим джерелом рекреації. Загальна кількість ставків в Україні сягає 27-29 тисяч, а їхня загальна площа становить 2,2 тисяч квадратних кілометрів. Багато селищ і містечок мають лише ставки як єдине місце для відпочинку біля води. Особливо привабливими є ставки, що утворилися на місці колишніх кар'єрів у Поліссі та лісостеповій зоні [23].

Приблизно половина всіх водосховищ і ставків припадає на басейн річки Дніпро. Тривалість купального сезону залежить від клімату. Є два основні райони: на заході та Поліссі, де сезон триває від 90 до 120 днів, і центральні, східні та південні області, де він перевищує 120 днів [29].

Україна має велику кількість захоплюючих гідрологічних об'єктів, таких як каньйоноподібні річкові долини, водоспади, цілющі джерела, річкові витoki, карстові озера і т.д. Багато з них перетворені у заповідники, оголошені пам'ятками

природи або заповідними урочищами. Ці місця можуть використовуватися для пізнавальної рекреаційної діяльності, включаючи інтерес іноземних туристів.

Наприклад, витoki річки Тиси щороку відвідують сотні туристів з Угорщини, але потенціал привабливості цих місць може бути набагато більшим. Одним із особливих об'єктів є водоспади, які переважно розташовані в Карпатах, Кримських горах і на Подільській височині. Наприклад, у селі Русилів на річці Стрипі є чудовий каскад з 12 водоспадів, де висота деяких з них сягає 13 метрів. Найвищим водоспадом в Україні і одним з найвищих у Центральній Європі є Учан-Су, де висота падіння води становить 98,5 метра [23].

Таблиця 2.3.

Найвідоміші водоспади України [20]

Назва	Річка	Висота, м	Найближчий туристичний центр
Шипіт	Шипіт	24	Перечин
Джур-Джур	Улу-Узень	17	Алушта
Червоногородський	Джурин	16	Заліщики
Манявський	Манявка	12	Яремча
Скакало	Синявка	10	Мукачів
Сріблясті водоспади	Пістинька	4-5	Шешори
Гук	Рибниця	4	Косів

Різноманітні види відпочинку на воді та водний спорт потребують різних підходів до організації рекреаційного користування водними ресурсами. Україна має великий потенціал задовольнити різноманітні потреби відпочиваючих, якщо використовувати належним чином її водні об'єкти та оптимізувати рекреаційне використання науково обґрунтовано.

Стан купально-пляжного туризму в Україні за останні кілька років відзначався значними змінами та розвитком. Після отримання незалежності у 1991 році, Україна швидко стала популярним напрямком для купальників і любителів

пляжного відпочинку. Однак, під час пандемії COVID-19 та повномасштабної агресії росії, ця галузь туризму загалом зазнала значних втрат.

Незважаючи на це, українські курорти особливо ті, що знаходяться на річках стають альтернативними морським курортам та набирають свою популярність серед туристів [12, с. 31].

2.2. Вплив воєнних дій на розвиток купально-пляжного туризму в Україні

Воєнні дії в Україні мають істотний вплив на розвиток купально-пляжного туризму у країні. По-перше, Повномасштабна війна росії в Україні спричинила зруйнування і пошкодження інфраструктури на тимчасово окупованих територіях, де раніше знаходилися популярні курорти та пляжі. Це призвело до зменшення доступності цих місць для відпочинку і обмеження їх використання через загрозу безпеці для туристів.

По-друге, воєнний стан і загроза безпеки України, в тому числі у прибережних регіонах, викликали страх та обмеження з боку туристів. Люди уникають відвідування пляжів через можливість обстрілів або вибухів у мінованих районах. Це призвело до зменшення туристичного потоку до пляжних зон, які раніше були популярними серед місцевого населення та іноземних відвідувачів.

По-третє, воєнні дії також впливають на інфраструктуру курортів і пляжів. Масштабні атаки рашистів призводять до пошкодження готелів, ресторанів, доріг та інших об'єктів, необхідних для комфортного відпочинку туристів. Це ставить під загрозу розвиток туризму в цих регіонах і може призвести до втрат туристичного бізнесу та зайнятості населення.

Крім того, війна і загальна нестабільність у країні впливають на імідж України як безпечного туристичного напрямку. Новини про війну і безпекові попередження можуть відлякувати потенційних туристів від відвідування країни, навіть якщо зона активних бойових дій далеко від туристичних регіонів. Це призводить до втрат для туристичної галузі та загальної економіки країни.

Отже, воєнні дії в Україні суттєво ускладнюють розвиток купально-пляжного туризму, ставлять під загрозу безпеку туристів і інфраструктуру курортів, а також негативно впливають на імідж країни як туристичного напрямку.

Таблиця 2.4.

Вплив воєнних дій на розвиток купально-пляжного туризму в Україні, станом на травень 2024 р. [20]

Регіон	Статус пляжів	Купальний сезон	Додаткова інформація
Київ	Закриті	Не відкрито	Рада оборони вирішила не відкривати пляжний сезон.
Одеса	Частково, в минулому році	Не вказано	Орендарі мають дотримуватися певних вимог до безпеки.
Харків	Закриті	Не відкрито	Закрито через постійні обстріли, та замінування.
Дніпро	Заборонено	Не вказано	Заборонено купання, встановлені знаки на пляжах.
Миколаїв	Закриті	Не вказано	Закрито через мінування та небезпеку для людей.
Полтава	Відкриті	Відкрито	Облаштовані рятувальні пости, відкриття приватних аквапарків.
Черкаси	Частково	Не вказано	Пляжі готуються до сезону, але офіційно дата не визначена.
Чернігів	Частково	Не вказано	Очікується відступання води для визначення можливого сезону.
Хмельницький	Відкриті	Відкрито	Облаштовані рятувальні пости, відновлення приватних аквапарків.
Тернопіль	Відкриті	З 11 червня	Рятувальні пости на пляжах, певні дати відкриття пляжів.
Вінниця	Закриті	Не вказано	Пляжі залишаються закритими через відсутність укриттів.
Кропивницький	Не вказано	Не вказано	Немає офіційних пляжів, можливо "дикі" доступні.
Тимчасово окуповані території	Закриті	Не відкриватиметься	Купальний сезон не відкриватиметься з міркувань безпеки.

Також водойми Волинської області відкриті та купальний сезон розпочався, Держпродспоживслужба обстежила та затвердила безпечність пляжів.

Пляжний сезон у столиці зазвичай розпочинався наприкінці травня, коли температура води в водоймах досягала хоча б 20 градусів. Проте цього року, через ряд обставин, відкриття пляжів в Києві було відкладено, а в остаточному підсумку офіційно не відбулося взагалі. Представники КП "Плесо", які відповідають за стан

водойм у місті, пояснили, що причиною зриву купального сезону стали відсутність укриття та сховищ на пляжах, що робить перебування біля води небезпечним через регулярні обстріли міста [23].

Незважаючи на рекомендації влади, багато мешканців Києва продовжили відвідувати пляжі. Це призвело до проведення досліджень стану води на різних пляжах міста фахівцями Держпродспоживслужби. Моніторинг був проведений на таких пляжах як "Венеція", "Веселка", "Дитячий", "Золотий", "Молодіжний", "Передмісна Слобідка", "Райдуга", "Тельбін", "Центральний", "Троєщина", "Чорторій", "Галерний", "Вербний" та "Пуща Водиця" [23].

Незважаючи на заборону, багато людей продовжують купатися на одеських пляжах. Соціальні мережі заповнені фотографіями та відео, що показують, як відпочивальники ігнорують заборону та купаються у морі. Це створює серйозні ризики для їхнього здоров'я та безпеки, але не заважає їм насолоджуватися літнім відпочинком на узбережжі Чорного моря.

У Харківській області ситуація з водоймами краще, ніж у інших регіонах, проте головною небезпекою залишаються міни. На початку літа було відкрито п'ять зон відпочинку на воді в Харкові, включаючи Журавлівський гідропарк з трьома місцями відпочинку, "Петренки" та Олексіївський гідропарк. Крім того, ще п'ять зон відпочинку на воді було відкрито на території Безлюдівської громади, а по одній – у Пісочинській та Зміївській громадах. Зазначені пляжі були оглянуті відповідними службами та вважаються безпечними для відпочинку.

Проте, рятувальники попереджають про небезпеку купання у водоймах, які розташовані на деокупованих територіях Харківщини, оскільки існує високий ризик підризу вибухонебезпечних предметів. Такі області можуть бути небезпечними для відпочивальників, тому рятувальні служби рекомендують утриматися від купання у них.

У Сумській області купальний сезон офіційно не розпочинався, і це стосується більшості пляжних зон. Проте, за словами рятувальників, в регіоні все ж існують сім місць для відпочинку на воді. Однак лише один з них відповідає усім критеріям безпеки, а саме міський пляж в Охтирці. Важливо відзначити, що цей

пляж пройшов повне обстеження рятувальниками, які перевірили дно водойми та прибережну територію на наявність вибухових пристроїв.

Отже, хоча у Сумській області є декілька місць для відпочинку на воді, лише міський пляж в Охтирці можна вважати повністю безпечним для купання. Рятувальні служби вжили заходів для забезпечення безпеки відпочивальників, проте рекомендується бути обережними та дотримуватися вказівок безпеки під час відвідування будь-якого водного об'єкту у регіоні.

У Донецькій області, де деякі території перебувають під контролем української влади, пляжний сезон був відкритий на деяких водоймах. Наприклад, в населених пунктах Добропільської територіальної громади спеціалізовані служби провели обстеження дна водойм і визначили зони відпочинку як безпечні для відвідувачів. Однак, Державна служба з надзвичайних ситуацій Донецької області застерігає населення про необхідність бути дуже обережними на територіях, які довгий час перебували під окупацією. У таких містах та селах краще утримуватися від купання у водоймах через можливу загрозу вибухових пристроїв.

У Львівській області ситуація з купанням у водоймах вважається однією з найбільш безпечних у країні. Проте, в контексті повномасштабної війни, початок купального сезону перестає бути регулярним. Державна служба з надзвичайних ситуацій Львівщини вказує, що дозвіл на купання у водоймах видається лише після детальної перевірки фахівцями місцевих служб та залучення представників ДСНС. Якщо небезпечних речовин чи вибухонебезпечних предметів не виявлено, водойма отримує статус безпечної для відпочинку. Наприклад, на початку липня для відпочинку у Львівській області було рекомендовано 16 місць відпочинку біля води.

У Закарпатті також відзначається висока безпека купання у водоймах. По-перше, відсутність загрози вибухонебезпечних предметів у воді. По-друге, більшість пляжів розташовані на берегах річок, де проточна вода зменшує можливість підхоплення кишкових інфекцій до мінімуму.

2.3. Аналіз інфраструктурних та екологічних можливостей для купально-пляжного туризму

Для аналізу інфраструктурних та екологічних можливостей для купально-пляжного туризму слід розглянути кілька ключових аспектів, таких як доступність до міста, існуюча транспортна мережа, відомі готелі та загальна екологічна ситуація.

Після анексії Криму для українців, багато людей почали розглядати інші курортні напрямки. Ці місця можуть не мати такого розмаїття природних крас, що мав Крим, але вони є досить доступними для середньостатистичних сімей.

Україна завжди славилась базами відпочинку які знаходяться на березі Чорного та Азовського морів. Але нажалі з 24 лютого 2022 року всі курорти України, які розташовані на березі Чорного і Азовського морів вимушено припинили свою діяльність в зв'язку з повномасштабним вторгненням РФ та оголошенням воєнного стану в Україні. Частина курортів перебувають на окупованій території, або в зоні бойових дій, та постійних обстрілів, в сірій зон. Але в мирні часи туристи могли відвідати такі курорти Приазов'я та Причорномор'я.

Кирилівка - це було одне з найвідоміших курортів на Азовському морі в Запорізькій області, тут було все для чудового відпочинку, великі піщані пляжі, готелі, розвинена розважальна інфраструктура, аквапарк, дельфінарій, луна-парки, нічні клуби та дискотеки.

Бердянськ місто в Запорізькій області в якому було все для якісного відпочинку санаторії, дельфінарій, аквапарк, зоопарк, нічні клуби і кілька парків з атракціонами. Щороку тут проводились різноманітні фестивалі.

Арабатська стрілка це півострів в Херсонській області на якому можна було відпочити на піщаних пляжах, покупатись в гарячих джерелах. Купальний сезон тут розпочинався ще в червні.

Генічеськ ще один курорт в Херсонській області Азовського моря, він славився великою популярністю серед туристів, тут було багато готелів, санаторіїв, пансіонатів, великих розважальних місць та пляжів.

Залізний Порт був один з найвідоміших курортів Чорного моря в Херсонській області. Це було ідеальне місце для молодіжного та сімейного відпочинку. Це місце мало дуже багато нічних клубів, барів, кафе і пунктів прокату водних транспортних засобів.

Скадовськ курорт в Херсонській області був відомий для тихого і спокійного відпочинку. Узбережжя доволі дрібне і добре прогрівається. Тут були аквапарки, парк-розваг і дельфінарій.

Затока - це курортне містечко, розташоване приблизно за 60 кілометрів від Одеси. Багато людей вибирали цей напрямок для відпочинку влітку. Це місце приваблювало великою береговою лінією, яку деякі порівнюють з "Маямі-Біч". На пляжі можна було знайти бази відпочинку та пансіонати, які розташовані прямо біля моря. До початку вторгнення там були різні види проживання, від апартаментів до простих будиночків. Вдень на пляжах завжди було дуже жваво, пропонувались різноманітні розваги, такі як пляжний волейбол, водні гірки та катання на мотоциклі або банані. Увечері на пляжах можна було насолодитися музикою та відвідати багато кафе, барів і навіть дискотек.

Кароліно-Бугаз, який розташований між селищами Грибівка і Затока Одеської області, відомий своєю спокійною атмосферою та чистою водою. Цей курорт вважався більш спокійним порівняно з Затокою, і він часто обирався сім'ями або тими, хто шукав тихого відпочинку. Вода тут вважалась чистішою, ніж на інших пляжах, і тут менше було відпочивальників, зокрема молоді.

Курорт Сергіївка розташований приблизно за 80 кілометрів на південь від Одеси, приваблював туристів своїм здоровим кліматом та багатством хвойних лісів. Тут можна було орендувати різні типи житла, починаючи від оздоровчих комплексів до приватних будинків. Цей курорт відокремлений від Чорного моря вузькою піщаною косою, що створював сприятливі умови для оздоровлення.

Одеса, відома як курортне місто на півдні України, має розвинену інфраструктуру, яка забезпечує зручний доступ для туристів. Для доїзду до Одеси існують кілька основних маршрутів. З Києва та інших міст України можна дістатися автомобільним транспортом по трасі М-05 через Миколаїв або М-14

через Житомир та Вінницю, після чого виїхати на місцеві автомобільні дороги, що ведуть безпосередньо до Одеси.

Щодо готелів у Одесі, місто має широкий вибір помешкань різного класу та цінових категорій. Найвідоміші готелі включають "Bristol Hotel Odessa", який розташований в історичній частині міста біля Приморського бульвару, що забезпечує великий комфорт та розкішні умови для гостей. Інші популярні готелі включають "Hotel de Paris Odessa MGallery" та "Duke Hotel Odessa", які також здавалися у гостиніці міста біля Приморського бульвару.

Аналізуючи інфраструктурні та екологічні можливості для купально-пляжного туризму розпочнемо з Одеси та області, варто звернути увагу на декілька найбільш популярних і улюблених відпочивальниками пляжів до війни. Серед них - "Ланжерон", "Отрада", "Дельфін", "Аркадія", "Рів'єра", "Чорноморка" та інші. Проте в період війни заборонено відвідування пляжів. Це рішення прийняла місцева влада з питань техногенно-екологічної безпеки через мінну небезпеку [26].

Для аналізу інфраструктурних та екологічних можливостей для купально-пляжного туризму в Миколаєві слід розглянути доступність до міста, основні транспортні маршрути та відомі готелі.

Миколаїв розташований на південному заході України і має зручну транспортну доступність. З Києва можна дістатися до Миколаєва автомобільним транспортом по трасі М-05 чи М-14 через Кіровоград та Одесу, після чого відправитися на місцеві автошляхи. Існують також залізничні та автобусні маршрути, що забезпечують зв'язок між Миколаєвом та іншими містами України.

У місті присутні різні готелі різного класу, які можуть задовольнити потреби туристів. Серед найвідоміших готелів варто відзначити "Інгул", розташований у центрі міста та забезпечує зручний доступ до основних туристичних об'єктів. Інший варіант - готель "Олександровський", що знаходиться поруч з історичними пам'ятками та набережною річки Інгул. Крім того, "Фаворит" - готель з недорогими номерами, підходить для бюджетних подорожників.

В Миколаївській області пляжна інфраструктура була представлена в Коблево, Рибаківці та Очакові.

Коблево - це курортне містечко, що розташоване за 55 кілометрів від Одеси та 80 кілометрів від Миколаєва. Вважався одним з найкращих на чорноморському узбережжі. Тут неймовірно було активне нічне життя та розваги на будь-який смак. Курорт мав понад 120 баз відпочинку та славився своїм пологим пляжем, який простягається на 7 кілометрів. Його чистота була однією з головних переваг. На цих пляжах можна було орендувати лежачки, парасольки та насолоджуватися безкоштовним відпочинком. Також це курортне містечко мало багато розваг для дітей, такі як аквапарки та атракціони для дорослих, такі як бари, дискотеки та караоке [31].

Рибаківка - це курортне містечко, яке часто обирали сім'ї для відпочинку. Особливістю Рибаківки це унікальне грязе-сольове озеро Тузли, яке має корисний вплив на здоров'я. Завдяки поєднанню моря, степового повітря, солоного озера і хвойного лісу, відпочинок тут впливав на організм людини дуже корисно. З Миколаєва можна легко було дістатися сюди на автобусі або маршруті.

Очаків - місто, розташоване на півдні Миколаївської області України. Воно славилось своїми довгими пляжами, піщаним морським дном та мальовничим узбережжям. Всі підходи до моря в місті заміновані.

Таким чином, ці курорти пропонували різноманітні можливості для відпочинку. Вони славились своєю жвавістю, широкою береговою лінією та активними розвагами. Приваблювали спокійною атмосферою та чистою водою, ідеально підходили для сімейного відпочинку. Були відомі своїм кліматом, що створювало особливу атмосферу для оздоровлення та відпочинку. На жаль, через російське повномасштабне вторгнення ці курорти, як і пляжі досить небезпечні.

Наразі не працюють та будуть довгий час відновлюватися після перемоги України.

Екологічний аспект безпеки є важливими для розвитку купально-пляжного туризму. Волинська область має унікальні природні ресурси, зокрема Шацький національний природний парк, який включає понад 30 озер з чистою водою та багатою флорою і фауною. Ця область також характеризується низьким рівнем промислового забруднення, що робить її привабливою для екологічного туризму.

Збереження природних ландшафтів і підтримка чистоти водойм є ключовими аспектами для сталого розвитку туризму в регіоні.

До Волинської області можна доїхати різними видами транспорту, залежно від місця вашого відправлення. Основними трасами, які ведуть до Волині, є:

- М07 (Київ-Ковель-Ягодин) з'єднує столицю України з Волинською областю та є частиною європейського маршруту E373. Вона проходить через Ковель, де можна зробити пересадку на інші місцеві дороги.

- М19 (Доманове-Ковель-Чернівці-Тереблече) проходить через важливі міста, такі як Луцьк і Ковель, і є частиною європейського маршруту E85.

Готель "Україна" розташований у центрі міста, пропонує сучасні номери, ресторан, спа-центр та конференц-зали. Готель "Світязь" пропонує комфортні номери, ресторан, басейн та зручне розташування поблизу історичних пам'яток.

Готель "Шацькі Озера" знаходиться неподалік озера Світязь, пропонує затишні номери, ресторан та різні види активного відпочинку на воді.

База відпочинку "Лемарк" сучасні котеджі, зона для кемпінгу, кафе та пляж на березі озера.

Закарпатська область, розташована на заході України, відома своєю унікальною природою, гірськими пейзажами та термальними джерелами. Цей регіон пропонує чудові умови для купально-пляжного туризму завдяки наявності численних термальних басейнів, озер і гірських річок. Важливими туристичними об'єктами є курорти Берегово, Велятино, Косино, та Солотвино, де розташовані відомі термальні та лікувальні комплекси. Інфраструктура включає добре розвинуту мережу готелів, баз відпочинку, ресторанів і різноманітних розваг.

Закарпатська область має багату природну спадщину, яка включає Карпатські гори, численні природні парки та заповідники. Завдяки чистому повітрю, мінеральним водам і здоровій екології, цей регіон є ідеальним місцем для оздоровчого туризму. Термальні джерела Закарпаття відомі своїми лікувальними властивостями, що сприяє залученню туристів не лише з України, але й з-за кордону. Збереження природних ландшафтів та екологічна чистота є важливими аспектами для розвитку туризму в регіоні.

Основними трасами, які ведуть до Закарпаття, є:

М06 (Київ-Чоп) траса є головною транспортною артерією, що з'єднує столицю України з Закарпаттям. Вона проходить через такі міста, як Львів, Стрий, Мукачево і Ужгород.

Н09 (Мукачево-Рахів-Івано-Франківськ-Львів) маршрут проходить через важливі туристичні центри Закарпаття, включаючи Мукачево та Рахів.

Львівська область має також потенціал для розвитку купально-пляжного туризму завдяки своїм численним водоймам і добре розвиненій туристичній інфраструктурі. Окрім відомих культурно-історичних пам'яток, регіон також пропонує відпочинок на воді. Популярні серед туристів місця, такі як озеро Задорожнє, озеро Свірж та озеро Пісочне, мають добре облаштовані пляжі, оренду човнів та інші водні розваги. Також у Львівській області є кілька аквапарків, які забезпечують відпочинок для сімей з дітьми.

Львівська область відома своєю природною красою та екологічно чистими зонами, що робить її привабливою для екологічного туризму. Регіон має багато природних парків та заповідників, таких як Національний природний парк «Сколівські Бескиди». Збереження природних ландшафтів та чистота водойм є важливими аспектами для сталого розвитку туризму в регіоні. Чиста вода та повітря, мальовничі краєвиди, а також можливість відпочинку на природі приваблюють туристів не тільки з України, але й з-за кордону.

Основними трасами, які ведуть до Львова, є:

М06 (Київ-Чоп) головна траса, що з'єднує Київ зі Львовом та проходить через такі міста, як Житомир, Рівне, та Броди.

М09 (Львів-Тернопіль) траса з'єднує Львів з Тернополем та проходить через важливі туристичні центри.

Рівненська область також має потенціал для розвитку купально-пляжного туризму. Тут є численні водоймам і добре розвинена туристична інфраструктурі.

Турбаза «Озеро Воронки» Рівненської області розташована серед соснового лісу біля однойменного озера. Це мальовниче місце пропонує відвідувачам затишні котеджі або номери для відпочинку, з яких відкривається чудовий вид на озеро. Тут

можна насолоджуватись активним відпочинком, таким як водні прогулянки човном або каяками, або просто відпочивати на березі озера, насичуючись чистим повітрям лісу. База також має зручності для відпочинку на природі, включаючи мангали та альтанки для пікніків під відкритим небом.

Розташоване лише за 4 кілометри цієї області від Клесова, «Коплище» відоме своїми неймовірними ландшафтами і можливостями для активного відпочинку. Це місце приваблює туристів із можливістю відпочинку на березу Голубого озера або в альтанках, що розташовані в лісі. Ідеальне місце для відвідувачів, які цінують спокій і близькість до природи, а також для сімейних пікніків чи веселого відпочинку у компанії друзів.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КУПАЛЬНО-ПЛЯЖНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

3.1. Напрями безпеки в організації купально-пляжного туризму у воєнний та післявоєнний час

У період війни та після її завершення безпека стає найважливішим аспектом будь-якої сфери життя, включаючи туризм. Купально-пляжний туризм, який базується на відвідуванні морських та озерних курортів, потребує особливої уваги до забезпечення безпеки туристів. Відпочинок на пляжах та водних розвагах може приносити велике задоволення, але також приховує певні ризики, зокрема пов'язані зі здоров'ям, безпекою на воді та загрозами безпеки.

У воєнний період важливо забезпечити безпеку туристів на пляжах та у воді, ураховуючи можливі ризики від воєнних дій, терористичних загроз та інших форм насильства. Заходи безпеки повинні бути належним чином розроблені та впроваджені для запобігання можливим інцидентам та захисту життя та здоров'я туристів. Після закінчення війни важливо відновити інфраструктуру курортів та забезпечити безпеку для туристів.

В організації купально-пляжного туризму, особливо у воєнний та післявоєнний час, безпека стає однією з найважливіших пріоритетів.

Виокремимо кілька головних напрямів, які слід врахувати для забезпечення безпеки [48-51]:

Реагування на тривогу та система оповіщення. Важливо мати чіткий механізм реагування на будь-які тривожні сигнали чи надзвичайні ситуації, включає в себе розробку ефективної системи оповіщення та поширення інформації про потенційні небезпеки серед туристів та місцевого населення.

Організація ефективного реагування на тривогу в надзвичайних ситуаціях передбачає ряд важливих заходів забезпечення безпеки. Розробка плану екстрених ситуацій є основним кроком у цьому процесі. Вона включає у себе установлення чітких протоколів для кожного типу надзвичайної ситуації, що дозволяє персоналу оперативно та координаційно діяти в критичних умовах.

Проведення тренувань та навчання персоналу є не менш важливим елементом забезпечення безпеки. Організація регулярних навчальних семінарів та тренувань з практичним випробуванням сценаріїв евакуації та надання першої допомоги допомагає підготувати персонал до ефективного реагування на небезпеку.

Встановлення системи оповіщення є ключовим аспектом забезпечення оперативного реагування на тривогу, може включати в себе встановлення механізмів швидкого оповіщення через динамічні табло, мегафони, мобільні додатки або системи SMS-повідомлень, що дозволяє миттєво інформувати персонал та громадськість про надзвичайну ситуацію.

Підготовка інформаційних матеріалів та інструкцій грає важливу роль у забезпеченні реагування на надзвичайні ситуації. Створення інформаційних брошур, плакатів та веб-сайтів з інструкціями щодо дій у критичних ситуаціях допомагає інформувати персонал та громадськість про необхідні заходи безпеки.

Остаточним етапом є проведення практичних перевірок системи реагування на тривогу. Регулярні планові перевірки системи оповіщення та реакції на них дозволяють виявляти можливі проблеми та недоліки, що потребують вдосконалення процедур та підвищення загальної готовності до надзвичайних ситуацій.

Евакуаційні плани та укриття. Розробка детальних планів евакуації в разі загрози воєнних дій або небезпеки є невід'ємною частиною безпекових заходів. Також важливо створити достатню кількість укриттів для тимчасового притулку в разі потреби.

Організація ефективних евакуаційних планів та укриттів є критично важливою для забезпечення безпеки в умовах надзвичайних ситуацій. Розробка планів евакуації передбачає проведення аналізу території з метою визначення оптимальних маршрутів евакуації. Після цього позначаються ці маршрути на карті та встановлюються знаки напрямку, що допомагає персоналу та мешканцям оперативно знаходити безпечний шлях евакуації.

Організація укриттів та притулків відіграє ключову роль у забезпеченні захисту під час надзвичайних ситуацій, може включати будівництво або обладнання спеціальних укриттів у безпечних місцях, таких як на пляжах, берегах моря, озер чи річок, що дозволяє людям швидко знайти захист в разі небезпеки.

Проведення навчань та тренувань з евакуації є необхідним елементом підготовки до надзвичайних ситуацій. Організація тренувань для персоналу та відпочиваючих з ознайомленням з процедурами евакуації та відмічанням маршрутів на місці дозволяє забезпечити відповідність дій у критичних умовах.

Розробка плану дій у випадку неможливості евакуації включає в себе визначення безпечних зон, де люди можуть залишитися до приходу допомоги у випадку перешкод або обмежень, що перешкоджають евакуації.

Проведення регулярних перевірок готовності системи є важливим етапом у забезпеченні ефективності евакуаційних планів та укриттів. Планування та проведення практичних вправ з перевірки реакції на надзвичайні ситуації допомагають виявити можливі недоліки та удосконалити процедури для забезпечення максимальної безпеки усіх причетних осіб.

Захист від мін та снарядів (у випадку, наприклад, поблизу Чорного моря). У зоні, де може бути присутня мінова загроза, важливо встановити системи безпеки, такі як вставлення сіток або інших захисних споруд для захисту від мін та снарядів.

Організація захисту від мін та снарядів на пляжах і водних ділянках вимагає комплексу заходів, спрямованих на запобігання небезпеці для відпочиваючих і персоналу. Встановлення системи мінерального детектування та розмітки є важливим кроком у цьому напрямі. Це включає встановлення спеціалізованих приладів для виявлення мін та снарядів на пляжах та у воді, а також розмітку зон, де ці небезпеки можуть перебувати, щоб уникнути їх випадкового відкриття.

Для захисту від підводних мінних загроз можуть застосовуватися захисні сітки або бар'єри, які встановлюються на водних ділянках пляжів. Це допомагає знизити ризик випадкового зіткнення з міною і забезпечує безпеку для туристів, які купаються та інших відвідувачів.

Систематичне обстеження територій пляжів і дна моря є необхідним для виявлення і очищення від залишків воєнних мін та снарядів. Процес включає в себе ретельний огляд і, при необхідності, демінування небезпечних зон для забезпечення безпеки під час відпочинку та рекреації.

Підготовка та навчання персоналу з екстрених заходів є ключовим аспектом забезпечення безпеки на пляжах, включає навчання персоналу з навичок виявлення та реагування на мінові загрози, а також тренування в евакуаційних процедурах, щоб в разі необхідності швидко та ефективно реагувати на надзвичайні ситуації.

Співпраця з воєнними органами та демінувальними групами важлива для проведення спільних операцій з розмінування та забезпечення загальної безпеки, дозволяє координувати дії з професіоналами, які мають необхідні знання та обладнання для безпечного очищення територій від мінових загроз.

Рятувальні служби та медична допомога. Наявність кваліфікованих рятувальників, медичних працівників та першої допомоги є невід'ємною складовою безпеки. Вони повинні бути готові надавати швидку допомогу у випадку нещасних випадків чи травм.

Організація безпеки в рятувальних службах на пляжах і водоймах включає ряд заходів, спрямованих на забезпечення безпеки відвідувачів та персоналу. Навчання персоналу наданню першої допомоги є основним аспектом цієї підготовки. Організація курсів та тренувань з навчання надання першої медичної допомоги та рятувальних методів дозволяє персоналу ефективно реагувати на надзвичайні ситуації та надавати необхідну допомогу постраждалим.

Створення рятувальних станцій на березі є ще одним важливим заходом. Розміщення спеціалізованих рятувальних станцій з необхідним обладнанням та медичними засобами на пляжах чи озерах забезпечує швидку реакцію на надзвичайні ситуації та забезпечує безпеку відвідувачів.

Патрулювання пляжів та навколишніх водойм є іншим важливим заходом безпеки. Організація постійного патрулювання дозволяє вчасно виявляти потенційно небезпечні ситуації, наприклад, потонулі чи потерпілих від теплового удару, і надавати їм необхідну допомогу.

Організація швидкого реагування на виклики є також важливим аспектом безпеки рятувальних служб. Встановлення системи швидкого реагування з інструкціями та готовністю надати допомогу у найкоротший термін дозволяє ефективно керувати надзвичайними ситуаціями та збільшити шанси на порятунок.

Співпраця з медичними установами та службами є ключовою для оперативного реагування на медичні випадки. Укладання договорів та співпраця з лікарнями та медичними службами дозволяє забезпечити доступ до необхідної медичної допомоги та швидкий транспорт постраждалих до лікарень у разі потреби.

Патрулювання та безпека від злочинності. Постійне патрулювання пляжів та їхніх навколишніх територій сприяє запобіганню кримінальних інцидентів. Також важливо встановлювати системи безпеки, які відлякують злочинців та зменшують ризик злочинів.

Організація безпеки на пляжах та набережних включає ряд заходів, спрямованих на запобігання злочинності та забезпечення безпеки відвідувачів. Перший важливий захід - це організація постійного патрулювання пляжів та їхніх навколишніх територій. Це включає створення спеціалізованих патрульних груп, які систематично обходять пляжі для виявлення потенційних злочинців та запобігання правопорушенням, зокрема крадіжкам чи конфліктам між відвідувачами.

Другий захід полягає у встановленні систем відеоспостереження на пляжах та узбережжі. Розміщення камер відеоспостереження на стратегічних точках допомагає виявляти потенційних злочинців і фіксувати кримінальні події, що сприяє підвищенню безпеки та сприяє ефективному реагуванню правоохоронних органів.

Організація безпечних зон та освітлення небезпечних ділянок також є важливим аспектом безпеки на пляжах. Визначення певних зон для відпочинку та встановлення належного освітлення підвищує безпеку вночі та у віддалених місцях, зменшуючи ризик негативних подій.

Забезпечення наявності охорони та контроль доступу є ще однією важливою складовою безпеки на пляжах. Найм професійних охоронців допомагає посилити безпеку та ефективно контролювати доступ на пляжі, що дозволяє запобігати незаконним діям та злочинності.

Організація інформаційних кампаній щодо безпеки на пляжі є також важливим заходом. Проведення інформаційних кампаній та навчальних заходів для відвідувачів стосовно правил безпеки та процедур дії у випадку надзвичайних ситуацій сприяє підвищенню свідомості та дисципліни серед пляжних гостей, що зменшує ризик нещасних випадків та випадків злочинності.

У післявоєнний період безпека в організації купально-пляжного туризму є критично важливою, оскільки після війни та напружених періодів суспільство зазвичай стикається зі зміненими умовами та ризиками.

Таким чином, запропонуємо головні напрями організації купально-пляжного туризму в післявоєнний період [48-51]:

Відновлення та модернізація інфраструктури. Після війни багато курортів можуть зазнати руйнувань або втратити свою інфраструктуру. Важливо вкласти зусилля у відновлення пляжних інфраструктур, зокрема, відремонтувати пляжні будівлі, душові, туалети, а також оновити безпекові системи та обладнання.

Підготовка персоналу та рятувальних служб. Персонал, який обслуговує курортні зони, повинен бути надійно підготовлений щодо надання допомоги в разі екстрених ситуацій. Рятувальні служби також повинні пройти навчання та підготовку для надання ефективної допомоги при потребі.

Розвиток системи безпеки та нагляду. Післявоєнний період може призвести до зростання злочинності або загроз безпеки. Розробка та вдосконалення системи безпеки, такої як встановлення камер відеоспостереження, патрулювання територій та вдосконалення комунікаційних систем, може допомогти запобігти можливим інцидентам.

Підвищення обізнаності та освіти туристів. Важливо проводити інформаційні кампанії серед туристів щодо правил поведінки на пляжі, небезпек

водних розваг та процедур дії у випадку надзвичайних ситуацій. Чим більш обізнані туристи, тим менше ймовірність виникнення нещасних випадків.

Забезпечення медичної допомоги та екстреної медичної служби. Важливо мати відповідні медичні заклади на курорті та забезпечити їх необхідним обладнанням та медичним персоналом. Крім того, система швидкого реагування та екстреної медичної допомоги повинна бути належним чином організована.

Дані напрями створюють основу для ефективної організації купально-пляжного туризму в умовах воєнного та післявоєнного періодів, забезпечуючи безпеку та комфорт для туристів. Таким чином, напрями безпеки в організації купально-пляжного туризму у воєнний та післявоєнний час включають в себе широкий спектр заходів, спрямованих на запобігання ризикам та забезпечення безпеки та комфорту для туристів.

3.2. Пропозиції щодо організації купально-пляжного туризму в Україні

Організація купально-пляжного туризму в Україні потребує дбайливого планування та врахування особливостей воєнного та післявоєнного періодів. Таким чином, загальними пропозиціями організації купально-пляжного туризму в Україні може бути.

Київ, столиця України, розташований на берегах крупної річки – Дніпра.

Дніпро, четверта за довжиною і третя за площею річка в Європі, є однією з найважливіших природних артерій країни. Його течія простягається на 1130 кілометрів, з яких 575 кілометрів припадають на територію України. Дніпро служить джерелом життя і розваг для киян та гостей міста.

Притока Дніпра, річка Десна, є першою за довжиною і другою за водністю. Її басейн зберігає найбільші запаси прісних підземних вод в Україні. Річка Десна є важливим екосистемним компонентом регіону та має значний природний потенціал.

У Києві існують численні пляжі, які простягаються вздовж берегів Дніпра. "Центральний пляж", розташований на Трухановому острові, є одним з найбільш популярних та доступних місць для відпочинку. "Пляж Венеція" на території

Гідропарку відомий своєю природною красою та розвагами для відвідувачів. Додаткові пляжі, такі як "Пляж на Микільській слобідці", "Пляж Чорторий", "Пляж Молодіжний", "Пляж Троєщина", "Пляж Галерний", "Пляж Предмісна Слобідка", "Пляж Дитячий" і "Пляж Золотий", розташовані в різних районах міста, що надає можливість вибору для відвідувачів залежно від їхніх уподобань та місця проживання. Кожен з цих пляжів має свої унікальні особливості та привабливість для відпочиваючих.

Київська область розташована на півдні Центрального регіону України і має багатий природний потенціал. Річка Ірпінь, права притока Дніпра, протікає через територію області, пролягаючи в межах Житомирської та Київської областей. Її довжина становить 162 кілометри, а площа басейну - 3340 квадратних кілометрів, що робить її значним водним ресурсом для регіону. Ще одна важлива річка, яка протікає через Київську область, - це Рось. Вона переважно тече на Придніпровській височині, пролягаючи у межах Вінницької, Київської та Черкаської областей. Річковий басейн Росі також частково охоплює Київську область. На річці Рось, яка протікає через Київську область України, існує декілька популярних баз відпочинку, що пропонують різноманітні умови для відпочинку та розваг. Один з варіантів - база відпочинку "Олімпія-Рось" - розташована в лісовій зоні на березі річки. Вона відома своєю затишною атмосферою та наявністю басейну, що робить її ідеальним місцем для відпочинку з дружиною чи сім'єю. "Олімпія-Рось" пропонує оренду затишних будиночків біля води та широкий спектр інших послуг, включаючи активний відпочинок та різноманітні розваги.

Інша популярна база - "Лісова Казка", також розташована в лісовій зоні біля річки Рось. Вона відома своїми розгалуженими територіями для прогулянок, а також багатим вибором розваг і активного відпочинку. "Лісова Казка" приваблює відвідувачів своїм затишком та можливістю провести час на природі, вдало поєднуючи комфорт із близькістю до природних крас.

Також серед варіантів є база відпочинку "У Антоновича", що знаходиться у мальовничому куточку біля річки Рось, у смт. Рокитне. Ця невелика приватна міні

база відпочинку пропонує невимушену атмосферу, відпочинок серед змішаного лісу та зручності для приємного відпочинку.

Кожна з цих баз відпочинку має свої особливості і можливості, пропонуючи відпочивальникам різні умови для насолоди природою та відпочинку біля води на березі річки Рось.

Київська область багата на природні озера, які створюють додаткові можливості для відпочинку та відпочинку. Озеро Редькине, створене в результаті заповнення кар'єру гідронамиву, має великий піщаний пляж і межує з лісом Пущі Водиці. Озеро Тельбин розташоване на Березняках і є одним з найбільших озер в місті Києві з прісноводною водою. "Пляж Райдуга" розташований у Дніпровському районі, на березі озера Радунка. Озеро Горощика, яке розташоване на території парку "Пуща-Водиця", також пропонує можливості для відпочинку та релаксації.

Крім річок і озер, в області також є великі водосховища. Київське водосховище, в народі відоме як "Київське море", знаходиться на Дніпрі північним напрямком від Києва. Його загальна площа становить 922 квадратних кілометри. Канівське водосховище, розташоване на півдні області, є одним з шести водосховищ у каскаді на Дніпрі і має площу також 922 квадратних кілометри. Важливо зазначити, що історія створення цих водосховищ має свої трагічні моменти, зокрема, розселення сіл у 1960-их роках для будівництва гідроелектростанцій.

У Київській області знаходиться безліч баз відпочинку, які пропонують різноманітні умови для відпочинку та відповідають різним смакам і бюджетам.

Однією з популярних баз відпочинку є "Лісова казка" у селищі Рокитне. Розташована в лісовому урочищі Піщане на березі річки Рось, вона пропонує своїм гостям комфортабельні котеджі, кожен з яких обладнаний необхідним для затишного відпочинку. Затишна атмосфера серед дубового лісу, розваги для всієї родини та можливість активного відпочинку роблять "Лісову казку" відмінним вибором для тих, хто шукає спокій та природній затишок.

Розташована в селі Романків Обухівського району, «Романківська садиба» відома своєю добре облаштованою територією і чудовими умовами для

відпочинку. Тут представлено різноманіття котеджів, зручно розташованих серед зелених насаджень. База ідеально підходить для веселих святкувань та активного відпочинку.

Розташована в селі Мироцьке Києво-Святошинського району, база відпочинку «Озерне» славиться своїм живописним місцеположенням біля озера. Тут гостям пропонуються комфортабельні умови для проживання та різноманітні розваги, що роблять її ідеальним місцем для відпочинку з родиною чи друзями.

Розташована в селі Плюти Обухівського району, база відпочинку «СОТ Молодіжний» оточена сосновим лісом та річками, що забезпечують відпочиваючим чисту і освіжаючу атмосферу. Тут можна насолоджуватися природою та активним відпочинком.

Розташована в селі Літки Броварського району, база відпочинку «Метро» приваблює своїми чистими пляжами річки Десна та зручним розташуванням поруч з ринком. Тут гостям пропонуються комфортабельні умови проживання та різноманітні можливості для відпочинку та оздоровлення.

Інша цікава база відпочинку - "Dibrova Club", що розташована у мальовничому місці біля лісової річки Унава в селищі Фастів. Цей заміський комплекс пропонує гостям затишне проживання серед дубового гаю, великий вибір розваг і послуг для всієї сім'ї. "Dibrova Club" відомий своєю високою оцінкою гостей та сприятливими умовами для відпочинку.

Також у селищі Пилиповичі розташований заміський комплекс "Старий Ставок" або "Старий Пруд", який пропонує комфортабельне проживання у просторих котеджах, обладнаних усіма необхідними зручностями. Розташування у селі Пилиповичі, поруч з лісовими масивами, робить його ідеальним місцем для відпочинку на природі, віддалено від міської суєти.

Черкаська область, розташована після Київської приваблює туристів своїми річками та озерами, які створюють ідеальні умови для відпочинку та розваг. Однією з головних річок є Рось, яка є правою притокою Дніпра та пропонує можливості для купання та риболовлі. Супій, ліва притока Дніпра, також славиться своїми місцями для риболовлі. Також до правих приток Дніпра у Черкаській

області відносяться Вільшанка та Тясмин, які також використовуються для риболовлі. Річка Удай, яка протікає на Придніпровській низовині в Чернігівській та Полтавській областях, є правим притоком річки Сули. Краса оточуючих схилів та сильна течія річки приваблюють прихильників байдарочного спорту. Однак, в останні роки вода Удаю має проблеми із водним балансом, подібно до багатьох інших річок на Українському Лівобережжі. Піщаний пляж, розташований вздовж берега, є популярним місцем відпочинку для любителів байдарочного спорту.

Кременчуцьке водосховище вважається одним з найпопулярніших місць для відпочинку в області. Тут розташовані село Холодна Яр, село Сокирине, місто Сміла та село Косачовка, де можна зайнятися різноманітними видами водного спорту та насолоджуватися пляжним відпочинком. Крім річок та озер, в області є також приміські водойми, такі як Осташівський став та озеро Ситове, які також пропонують можливості для риболовлі та відпочинку.

Пляжі області, такі як міський пляж Черкас на набережній Дніпра, пляж "Сосновий Бір" у сосновому лісі та пляж "Дружба народів" на острові Дубовий, стають улюбленими місцями відпочинку для місцевих жителів Черкас та туристів.

Озера області також приваблюють відпочиваючих. Одним із них є Верви, розташоване в заплаві річки Дніпро, яке має вузьку форму та відкриті місця для кемпінгу та риболовлі. Криве та Полтавське озера також знаходяться в заплаві Дніпра та пропонують мальовничі краєвиди та можливості для риболовлі. У Ріпкинському районі Чернігівської області розташовані 4 Голубі озера, які славляться своєю чистою та блакитною водою. Навколо озер розкинуті пісочні пляжі та сосновий ліс, створюючи ідеальні умови для відпочинку. У селі Олешня або за бажанням можна розмістити намети, насолоджуючись природними красами цього району.

Натомість, на Черкащині ситуація інша. Наприкінці червня було проведено перевірку міських пляжів у Черкасах, розташованих на берегах річки Дніпро. Пляжі "Митницький", "Казбетський" та "Соснівський" були визнані придатними для купання та відпочинку. Рятувальники рекомендують віддавати перевагу

облаштованим пляжам, уникаючи "диких" зон, оскільки безпека на останніх не завжди може бути гарантованою.

Полтавська область славиться своїми річками та озерами, які створюють чудові умови для відпочинку та розваг.

Річка Сула, ліва притока Дніпра, протікає через межі Сумської, Полтавської та Черкаської областей. Її довжина становить 363 км, а на її берегах розташовані водосховища та багато ставків. Сула відома серед любителів риболовлі як одне з найкращих місць для відпочинку з вудкою в Україні. Річка Псел, що протікає через Сумську та Полтавську області, також слугує для риболовлі, водопостачання та зрошування. Велика кількість місць відпочинку розташована на її берегах. Ворскла, ліва притока Дніпра, протікає через Сумську та Полтавську області. Вона має значну площу водозбору та впадає у Дніпро біля села Світлогірське Кобеляцького району Полтавської області. Озеро Борисове, що входить до Романівського гідрологічного заказника, слугує місцем відтворення водоплавної дичини і риболовлі. Крива Руда - це невелике штучне озеро на річці Крива Руда, що також пропонує можливості для кемпінгу та риболовлі.

Озеро «Журавлине» є гідрологічним заказником місцевого значення в Полтавській області. Розташоване у західній частині села Підозірка, воно займає площу 51 гектар та є чудовим місцем для риболовлі та відпочинку біля води.

У Кіровоградській області розташовані річки, озера та водосховища, які пропонують відмінні можливості для відпочинку та розваг. Синюха, ліва притока Південного Бугу, простягається на території області та надає можливості для риболовлі та відпочинку у базах відпочинку та кемпінгах. Річка Інгул, найбільша притока Південного Бугу, теж пропонує рибалку на своїй території, яка протікає через область. Також Інгулець, права притока Дніпра, відомий своїми байдарками та риболовлею.

Озера Кіровоградщини також не залишають байдужими. Берестувате озеро, оточене болотом, є гідрологічною пам'яткою природи та має романтичну легенду про бездонність. Лонго озеро в Новомиргороді створює чудові умови для риболовлі

та відпочинку, а Солоне озеро поблизу села Веселівка пропонує мінералізовану воду для лікувальних процедур.

Щодо водосховищ, Іскрівське водосховище визнане одним з найпопулярніших місць для водного відпочинку. Від міста Долинська до села Іскрівка, тут можна знайти багато пляжів, аквапарків та баз відпочинку, які пропонують різноманітні розваги та зручності для туристів.

Житомирська область славиться своїми річками та озерами, які створюють чудові умови для відпочинку та розваг. Однією з таких річок є Случ, що протікає на території Житомирської області, забезпечуючи місця для кемпінгу та баз відпочинку. Іншою важливою річкою є Тетерів, яка протікає через Житомирський район. На її берегах можна знайти альтанки, катамарани та місця для риболовлі. Здвиж є ще однією річкою, яка протікає через Житомирську область, зручним піщаним пляжем, який користується популярністю серед місцевих жителів. Ірша, ліва притока Тетерева, також пропонує піщаний пляж та можливості для риболовлі. Однією з річок, яка забезпечує піщаний пляж та риболовлю, є Норинь, що протікає в Житомирській області. Окрім річок, у Житомирській області є також численні озера. Озеро Глібка, розташоване біля села Березин, є дуже популярним місцем для відпочинку, кемпінгу та риболовлі. Озера Голубі озера, Журське та інші також пропонують різноманітні можливості для відпочинку та розваг.

Крім річок та озер, у Житомирській області є також затоплені кар'єри, які стали популярними місцями відпочинку. Коростишівський кар'єр, наприклад, пропонує масштабні можливості для купання, скелелазіння та інших розваг. Дружбівський кар'єр нерудних копалин «Кварц» також є привабливим місцем відпочинку, з чистим піщаним пляжем та зручним входом у воду.

Вінницька область, розташована в центральній частині України, має багатий природний ландшафт та велику кількість водотоків. Одним із найважливіших серед них є річка Південний Буг, яка є другою за величиною в Україні після Дніпра. Вона протікає через 5 областей і має довжину 806 кілометрів.

Південний Буг починає свій шлях на заході України і протікає від центру до півдня країни.

Південний Буг надає численні можливості для відпочинку та туризму. Наприклад, містечко Хмільник славиться своїми санаторіями, розташованими на берегах річки. Тут відвідувачі можуть не лише насолоджуватися відпочинком, але і отримувати лікувальні процедури.

У Калинівському районі області розташоване село Черепашинці, де знаходиться озеро, що нагадує заморські курорти. Вода в озері прозора і має блакитне забарвлення, створюючи чудові умови для відпочинку. На південному сході області розташоване село Степашки, відоме як "невідома перлина Південного Бугу". Тут створено Ладижинське водосховище, де є безліч місць для купання та відпочинку. У цьому районі також розташовані бази відпочинку, кемпінги, дитячі табори та наметові містечка.

У місті Вінниці особливу популярність має пляж на Вишенському озері. Дно озера піщане, є зручний вхід у воду, а також рятувальні човни та катамарани. Також варто відзначити комплекс "Паламаренкове", розташований у селі Трибухи Літинського району, який надає додаткові можливості для відпочинку та розваг.

У Миколаївській області розташовані численні водойми, річки та озера, які створюють прекрасні умови для відпочинку та розваг.

Річка Кодима, права притока Південного Бугу, протікає крізь міста Кодима, Балта та Первомайськ, де можна знайти кемпінги, байдарки та відмінні місця для риболовлі. Чорний Ташлик, ліва притока Синюхи, також надає можливості для риболовлі та відпочинку. Річка Висунь є одним з найпопулярніших місць для водного туризму та риболовлі в області. Мальовничі краєвиди та піщані пляжі роблять її привабливим місцем для відпочинку. Озеро Лазурне відоме своїм унікальним блакитним кольором, який зберігся завдяки колишньому видобутку каоліну.

Навколо озер і річок розташовані села та міста, які також пропонують різноманітні розваги та зручності. Села Калинівка, Лиса Гора та Кринички славляться своїми пляжами та місцями для риболовлі. Міста Первомайськ,

Олександрівка та Кам'яне надають інфраструктуру для відпочинку та забезпечують комфортне перебування туристів. Озера Миколаївщини пропонують різноманітність та красу природних ландшафтів. Озеро Лі в селі Прибужне є однією з найбільших закритих водойм області і має всі зручності для відпочинку та риболовлі. Радонове озеро в селі Мігея славиться своєю чистотою та радоною водою, яка має лікувальні властивості. Баластне озеро, що розташоване у Вознесенську, теж пропонує риболовлю та відпочинок у природному заповіднику "Підземне озеро".

Окрім цього, водосховище Олександрівське є найбільшим у області та пропонує багато місць для відпочинку та водних розваг. Актівський каньон також варто відзначити як цікаве місце для екскурсій та відпочинку біля води.

У Хмельницькій області, в Кам'янець-Подільському районі, колись існувало унікальне селище Бакота, яке було затоплено під час створення Дністровського водосховища. Річка Дністер, друга за довжиною в Україні та дев'ята у Європі зі своїми 1362 кілометрами, протікає через Карпатські гори та охоплює 7 областей. Її течія надає можливості для водних розваг, які включають купання, риболовлю та плавання на човнах.

Місцевість, відома як Бакота, є популярним місцем для відпочинку та розваг на берегах Дністровського водосховища. Тут знаходиться Бакотський скельно-печерний монастир, а також бази відпочинку та дитячі табори. Крім того, доступні бази для водних видів спорту, такі як човни та катамарани. Ще одне затишне селище на березі Дністра в Кам'янець-Подільському районі - Велика Слобідка. Тут можна насолоджуватися великим піщаним берегом та красою природи.

У селі Дністрівка також є зручний доступ до Дністровської бухти, де можна орендувати катер, катамаран або яхту для відпочинку та екскурсій. Також з цього району можна дістатись до Бакотського скельного монастиря.

У курортному селищі Сатаніво є мінеральна вода збручанська "Нафтуся", яка має корисні властивості. Тут розташовані санаторії, де відпочивають і оздоровлюються багато українців. Туристи також мають змогу прогулятися

неподалік від невеличкого озера, яке знаходиться в природному парку "Подільські Товтри", де можна купатися та ловити рибу.

У Тернопільській області, в Заліщинському районі, розташоване село Нирків, яке знаходиться лише кілька кілометрів від берега Дністра. Однак поруч із селом протікає річка Джурин, де розташований найбільший рівнинний водоспад України. Це дуже популярне місце для купання, особливо у водоспаді. Річка Джурин протікає через урочище «Пустеля», в якому можна знайти кілька джерел з цілющою водою. Також тут є місця для наметового табору, що робить це місце ідеальним для відпочинку на природі.

У місті Тернополі розташований відомий пляж «Дальній», один із найбільш відвідуваних у місті. На ньому постійно працюють рятувальники, що забезпечує безпеку відпочиваючих. Ще один популярний пляж у місті - це пляж «Циганка», який був організований як цікавий громадський простір.

У селі Охримівці Тернопільського району розташована відпочинкова зона «Nashe», де можна зупинитися на ніч у дерев'яних будиночках. Тут також є різноманітні можливості для активного відпочинку, включаючи катання на катамаранах, зорбінг для дітей, катання на тюбах та ловлю форелі. Особливістю є вейкпарк - місце для екстремального катання на дошці, де можна взяти спорядження на прокат. У селищі Залізці розташований пляж «Сонячний Берег», де можна орендувати альтанки, лежачки та катамарани, а також покататися на гойдалці посеред води. В селі Добрівляни Заліщицької громади розташований комплекс «Мішин-Сіті», який включає в себе бар, готель, ресторан, аквапарк, басейн з водними гірками, прокат велосипедів та інші розважальні зони.

У Волинській області розташовані численні річки, які відіграють важливу роль у гідрологічному режимі регіону. Одна з таких річок - Західний Буг, що протікає через західну частину області. У межах Волинської області також протікає Луга, яка є однією з найбільших річок у цьому регіоні. Додатково, річка Прип'ять протікає південною та західною частиною області, відносячись до басейну Дніпра. Також варто зазначити Стохід, що є найдовшою та найчистішою річкою Волині, з довжиною 188 км.

Шацький національний природний парк - це унікальний екосистемний комплекс, який включає 30 озер, розташованих у Волинській області. Одним із найбільш відомих серед них є озеро Світязь, яке є найглибшим та одним з найбільших озер України. Озеро Пісочне також є частиною цього природного комплексу, забезпечуючи зручні пляжі з чистою водою та рибою.

У Волинській області багато озер, які стали популярними місцями для відпочинку та туризму. Озеро Люцимер, озеро Люб'язь, озеро Люцьк та озеро Глибоке - лише деякі з них. Береги Шацьких озер відомі своєю піщаною та піщано-гальковою поверхнею, що робить їх ідеальними для відпочинку та розваг. Уздовж берегів розташовані різноманітні готелі, пансіонати та бази відпочинку, які забезпечують комфортне перебування для туристів.

Окрім того, у Волинській області існує ряд міських пляжів та зон, які пропонують можливості для відпочинку біля водойм. Серед них пляжі: р. Стир (пляж міський центрального парку ім. Лесі України м. Луцьк); штучна водойма (пляж міський мікрорайону Шахтарський м. Нововолинськ); р. Стохід (пляж загального користування «Сонячний» та дві рекреаційні зони смт Любешів); оз. Добре (пляж загального користування «Оз. Добре» с. Раків Ліс); озеро Згорани Велике (два пляжі с. Згорани Любомльської); озеро Чорне (місце масового відпочинку смт Шацьк); озеро Озюрко (місце масового відпочинку с. Воєгоще); р. Турія (місце масового відпочинку с. Бузаки); р. Цир (місце масового відпочинку м. Камінь-Каширський); р. Прип'ять (місце масового відпочинку смт Ратне); озеро Радожич (місце масового відпочинку с. Гірники); озеро Тросне (рекреаційна зона с. Карасин); озеро Глибоке (рекреаційна зона с. Городок); р. Стир (рекреаційна зона «Урочище Чебені» с. Кобче).

Рівненська область також славиться своїми мінералами, які знаходяться на її території, такими як адуляр, хлорит, кварц та інші. Озеро Нобель, що розташоване поблизу сіл Нобель та Дідівка, є найбільшим озером області і славиться своїми піщаними берегами та рибним розмаїттям. У Володимирському районі Рівненської області розташоване Біле озеро, відоме своїми цілющими кастровими водами з гліцерином, що мають цілющі властивості для шкіри та

волосся. Озеро прозоре до 2,5 метрів у глибину, з піщаним білим дном та глибиною до 34 метрів. Тут популярні водні види спорту, катання на човнах, а також розміщені туристичні бази та намети.

Хрінницьке водосховище, розташоване у Демидівському та Горохівському районах, утворене на річці Стир. Глибина водойми переважно від 2 до 6 метрів, а вздовж її берегів розташовані бази відпочинку. Водосховище у Новомалині приваблює туристів штучним водоспадом та чарівними краєвидами, входячи до складу Дермансько-Острозького національного природного парку.

Здолбунівський кар'єр є популярним місцем відпочинку серед туристів. Його глибина досягає 10 метрів, а вода, змішана з крейдою та водоростями, має незвичайний бірюзовий відтінок. Голубі озера є улюбленим місцем для відпочинку рівнян, завдяки чистій воді та лікувальним властивостям. Названі за кольором води, ці озера мають глибину до 60 метрів та оточені альтанками та розважальними спорудами. Базальтові стовпи у селах Базальтового, Берестовця та Нового Берестовця складаються з п'яти кар'єрів і єдині в Україні стовпчасті залягання базальтів.

У Закарпатській області протікає річка Тиса, що є найбільшою лівою притокою Дунаю. В Україні Тису використовують для водопостачання, риболовлі та рекреації. Рафтинг по Тисі є популярним видом активного відпочинку, з маршрутами від 12 до 26 кілометрів та мінімальною тривалістю сплаву 2-3 години, включаючи зупинки для відпочинку та купання. Ще однією річкою, що привертає увагу рибалок, є Латориця, яка бере свій початок у Східних Бещадах та є лівою притокою річки Бодрогу.

Озеро Дийда, що знаходиться у селі Берегівського району, відоме своїми водними атракціонами, такими як катери, банани та катамарани. Озеро Синевир є однією з найпопулярніших туристичних локацій у Закарпатті. Це найбільше з гірських озер країни, одержане з підземних джерел, але купання у ньому вважається небезпечним через холодні ключі та підводні воронки.

Озеро Бербенскул, що розташоване у Рахівському районі на Чорногірському хребті, є найвищим гірським озером. Рядом з ним розташований курорт Солотвино,

відомий своїми солоними озерами з лікувальними властивостями, створюючи чудові умови для сімейного відпочинку та альтернативу мертвому морю.

Івано-Франківська область славиться своєю природою, а однією з визначних річок тут є Чорний Черемош. Ця ріка приймає багато приток, створюючи унікальну водну систему. На берегах Чорного Черемошу розташована найбільша база рафтингу, яка доступна для відвідувачів з квітня по жовтень. Рафтинг по цій ріці є популярним видом активного відпочинку серед туристів.

Озеро Несамовите, що знаходиться на території Говерляньського заповідника і належить до Чорногорського хребта, є ще одним природним дивом області. Ця водойма має льодовикове походження і розтягнута у довжину на 88 метрів і завширшки на 45 метрів. Глибина озера не перевищує 1,5 метра. Розташоване озеро у горах на висоті близько 1750 метрів, створюючи захоплюючі краєвиди і приваблюючи природолюбів.

Львівська область відома своєю багатотою природою та водними ресурсами. Одним з найвідоміших водних об'єктів є річка Західний Буг, яка бере свій початок на висоті 320 метрів на Подільській височині. В Золочівському районі області розташований витік цієї річки у селі Верхобужі. Західний Буг є природним кордоном між Україною та Польщею. На берегах цієї річки розташовані місця для купання, а також бази відпочинку і кемпінги, які приваблюють туристів.

Ще однією визначною річкою є Стрий, яка бере початок на горі Явірник на південно-західному схилі Верховинського вододільного хребта. Довжина річки становить 232 кілометри. Ця річка дозволяє проводити час на байдарках і плоскодонних човнах, особливо популярно це влітку. У період паводків, однак, краще утриматися від рафтингу. Вода в Стрию має температуру 20 градусів влітку та -6 градусів взимку.

У Львівській області також розташовані унікальні карстові водойми "Сині вікна", які є частиною Вороняцьких гір Бродівського району. Вони відомі своєю насиченою бірюзовою водою, що надає їм неповторного колориту. Купання у цих озерах може бути досить відпочиваючим і приємним. Крім того, на території області є багато інших озер, таких як озеро Барвінок, озеро "Муроване" та

Грушівське водосховище, які пропонують різноманітні можливості для відпочинку та розваг.

Недалеко від Львова розташований Ясницький кар'єр, який є діючим видобутковим місцем піску. На його території знаходяться три водойми, які в майбутньому планується перетворити на туристичний комплекс.

Чернівецька область має великий потенціал для активного відпочинку та занять різноманітними видами туризму, завдяки своїм природним багатствам.

Річка Прут, ліва притока Дунаю, протікає через південно-східну Європу, пролягаючи через Чернівецьку та Івано-Франківську області. На її берегах розташовані численні водоспади та пороги, серед яких найвідоміші - водоспад Пробій у місті Яремче та водоспад Крутіж у смт Ланчин. Це чудове місце для кемпінгу, відпочинку та риболовлі.

Річка Серет, яка протікає через Чернівецьку область та Румунію, також слугує місцем відпочинку та риболовлі. На її берегах можна зустріти кемпінги, альтанки та зони для риболовлі.

Гірське Око - це озеро в Українських Карпатах, розташоване у межах Вижницького району Чернівецької області. Завдяки своїй природній красі та глибині, це місце приваблює багатьох відпочиваючих, які шукають кемпінги та можливості для риболовлі.

Озера «Очеретяні» та «Бездонне» є природними комплексами місцевого значення, розташованими в Хотинському та Заставнівському районах Чернівецької області відповідно. Ці озера пропонують відвідувачам альтернативу для риболовлі, купання та відпочинку в кемпінгах.

На жаль, не всі пляжні зони біля внутрішніх водойм використовуються рекреаційною метою не тільки через війну, на те є інші різні причини, такі як :заболоченість, замуленість або приватизація та забудова.

Загалом, Україна має значні, природно- рекреаційні ресурси для розвитку купально-пляжного водного туризму на річках і внутрішніх водоймах, які наразі виступають альтернативою приморським курортам.

На основі аналізу внутрішніх водних ресурсів і врахування цих пропозицій, нами була розроблена актуальна карта сучасних можливостей і пропозицій для розвитку купально-пляжного туризму в Україні на безпечних територіях на внутрішніх водоймах: річках, озерах, водосховищах.

Актуальні пропозиції для купально-пляжного туризму в Україні на початок червня 2024.

Рис. 3.1 - Актуальні пропозиції для купально-пляжного туризму в Україні на початок червня 2024 р. [36]

Таблиця 3.1.

Перелік об'єктів на карті [36]

1. Озеро Редькине (Київ)	44. Бірюзові озера (Львів)
2. Озеро Тельбін (Київ)	45. Озеро Барвінок (Львівська область)
3. Озеро Горошиха (Київ)	46. Озеро Муроване (Львівська область)
4. Київське водосховище (Київська, Чернігівська область)	47. Грушнівське водосховище (Львівська область)
5. Канівське водосховище (Київська, Черкаська область)	48. Добровірське водосховище (Львівська область)
6. Хмільник (Вінницька область)	49. Ясницький кар'єр (Львівська область)
7. Черепашинці (Вінницька область)	50. Озеро Глібка (Житомирська область)
8. Степашки (Вінницька область)	51. Голубі озера (Житомирська область)
9. Ладизинське водосховище (Вінницька область)	52. Коростишівський кар'єр (Житомирська область)
10. Вишневе озеро (Вінницька область)	53. Дружбівський кар'єр (Житомирська область)
11. Трибухи (Вінницька область)	54. Озеро Криве (Миколаївська область)
12. Бакота (Хмельницька область)	55. Озеро Верви (Черкаська область)
13. Велика слобідка (Хмельницька область)	56. Кременчуцьке водосховище (Черкаська, Кіровоградська, Полтавська область)
14. Дністрівка (Чернівецька область)	57. Село Холодна Яр (Черкаська область)
15. Село Нирків (Тернопільська область)	58. Село Сокирне (Черкаська область)
16. Село Охрилівці (Тернопільська область)	59. Місто Сміла (Черкаська область)
17. Село Добрівляни (Львівська область)	60. Осташівський став (Черкаська область)
18. Шацькі озера (Волинська область)	61. Озеро Полтавське (Черкаська область)
19. Озера Люцимер (Волинська область)	62. Ситове (Черкаська область)
20. Озеро Люб'язь (Волинська область)	63. Синюха (Кіровоградська область)
21. Озеро Добре (Волинська область)	64. Берестувате (Кіровоградська область)
22. Озеро Згорани Велике (Волинська область)	65. Озеро Лонго (Кіровоградська область)
23. Озеро Чорне (Волинська область)	66. Солоне озеро (Одеська область)
24. Озеро Озерко (Волинська область)	67. Місто Долинська (Кіровоградська область)
25. Озеро Радожич (Волинська область)	68. Село Новоолександрівка (Дніпропетровська область)
26. Озеро Тростне (Волинська область)	69. Село Іскрівка (Кіровоградська область)
27. Озеро Глибоке (Львівська область)	70. Річка Кодима (Одеська, Миколаївська область)
28. Озеро Біле (Рівненська область)	71. р. Чорний Ташлик (Кіровоградська область)
29. Хріницьке водосховище (Рівненська, Волинська область)	72. р. Чичиклія (Миколаївська область)
30. Здолбунівський кар'єр (Рівненська область)	73. М. Первомайськ (Миколаївська область)
31. Голубі озера (Чернігівська область)	74. Озеро Лі (Миколаївська область)
32. Базальтові стовпи (Рівненська область)	75. Радонове озеро (Миколаївська область)
33. Водосховище в Новомалині (Рівненська область)	76. Баластне озеро (Миколаївська область)
34. Озеро Нобель (Рівненська область)	77. Озеро Мальта (Миколаївська область)
35. Озеро Світязь (Волинська область)	78. Озеро Лазурне (Миколаївська область)
36. Озеро Пісочне (Волинська область)	79. Озеро Ялпуг (Одеська область)
37. Голубі озера (Кіровоградська область)	80. Озеро Біле (Одеська область)
38. Озеро Дийда (Закарпатська область)	81. Озеро Кагул (Одеська область)
	82. Озеро Борисове (Полтавська область)
	83. Озеро Крива Руда (Полтавська область)

Продовження таблиці 3.1

39. Озеро Синевир (Закарпатська область)	84. Озеро Журавлине (Сумська область)
40. Озеро Бербенскул (Закарпатська область)	85. Озеро Гірське око (Чернівецька область)
41. Курорт Солотвино (Закарпатська область)	86. Озеро Бездонне (Чернівецька область)
42. Чорний Черемош (Івано-Франківська область)	
43. Озеро Несамовите (Івано-Франківська область)	

Кожна область України має свої унікальні особливості для розвитку купально-пляжного туризму, і важливо розробляти інфраструктуру з урахуванням місцевих потреб та природних умов.

Таким чином, організація купально-пляжного туризму в Україні потребує комплексного підходу, що враховує інфраструктурні потреби, маркетингові стратегії, збереження природних ресурсів та безпеку туристів. Інвестиції в інфраструктуру, активна маркетингова діяльність, підтримка малих та середніх підприємств у сфері туризму, а також увага до екологічної стійкості стануть ключовими чинниками для успішного розвитку цього сектору. Зростання туристичного потенціалу країни й створення приємного та безпечного середовища для відпочинку сприятиме не лише розвитку туризму, але й позитивно вплине на місцеву економіку та соціокультурний розвиток.

3.3. Напрями оптимізації купально-пляжному туризмі в Україні

Оптимізація купально-пляжного туризму в Україні має великий потенціал для розвитку у кожній області, залежно від природно-кліматичних умов та існуючої інфраструктури.

Кожна область має свої унікальні можливості для розвитку купально-пляжного туризму, і важливо враховувати місцеві особливості та потенціал природних ресурсів для ефективної оптимізації туристичних послуг.

У воєнний період оптимізація купально-пляжного туризму в Україні стає складною, але можливою завдяки певним стратегічним крокам:

Безпека туристів. Забезпечення безпеки туристів є найважливішим аспектом. Перш за все, необхідно визначити безпечні зони та маршрути для туристів, уникнути зон поблизу воєнних об'єктів. Важливо вести постійний

моніторинг ситуації та надавати туристам актуальну інформацію про потенційні загрози та рекомендації щодо безпеки.

Альтернативні маршрути. Враховуючи обмежену доступність до деяких регіонів через воєнні дії, необхідно працювати над визначенням альтернативних маршрутів та курортів, які забезпечать безпеку для туристів. Потрібно розвивати нові туристичні маршрути в мирних регіонах або перенаправлення туристів на інші курорти з низьким рівнем ризику. Наприклад, в умовах воєнного періоду, я пропоную альтернативні маршрути купально-пляжного туризму до Карпат .

Евакуаційні плани. Розробка та впровадження евакуаційних планів є надзвичайно важливими у воєнний період. Готелі, туроператори та інші туристичні організації повинні мати чіткі процедури для евакуації туристів у разі загрози або небезпеки.

Підтримка внутрішнього туризму. У зв'язку з обмеженнями на міжнародні подорожі, необхідно акцентувати увагу на розвитку внутрішнього туризму [51, с.157]:

- пропагування місцевих курортів серед власного населення може стати ефективним інструментом для підтримки туристичної галузі та місцевої економіки навіть у воєнний період;
- провести масштабну кампанію з просування місцевих курортів та туристичних напрямків серед українського населення. Використовувати різноманітні медіа-платформи, включаючи телебачення, соціальні мережі, радіо та пресу, для залучення уваги до потенціалу внутрішнього туризму;
- розробити спеціальні туристичні пакети та акції для місцевого населення, що дозволять їм відкрити нові місця та відпочити в рамках країни. Це можуть бути пакети для відпочинку на озерах, гірських курортах, екскурсійні тури та інші форми відпочинку;
- залучити місцеві готелі, ресторани, туристичні агентства та інші підприємства до програми підтримки внутрішнього туризму. Надати їм підтримку у формі фінансових стимулів, податкових пільг та інших заходів, що сприятимуть їхньому розвитку та збільшенню привабливості для відвідувачів;

- провести ряд туристичних заходів, які привернуть увагу місцевого населення та стануть стимулом для відвідування місцевих курортів: фестивалі, ярмарки, спортивні змагання та інші події, які створюють позитивну атмосферу та зацікавленість у відпочинку в Україні;

- забезпечити навчання та підготовку персоналу для роботи в сфері туризму, щоб забезпечити якісний та професійний сервіс для відвідувачів місцевих курортів.

Підтримка внутрішнього туризму в умовах воєнного періоду може стати ефективним заходом для стабілізації туристичної галузі та збереження її потенціалу навіть у складних умовах.

Соціальні мережі та інформаційні кампанії. Використання соціальних мереж та інших онлайн-платформ для розповсюдження інформації про безпечні туристичні напрямки та актуальні умови перебування може бути ефективним інструментом для залучення туристів та забезпечення їхньої безпеки.

Таким чином, для оптимізації, можна запропонувати [51, с.157]:

- розробити спеціальний веб-сайт або портал, де буде зібрана актуальна інформація про безпечні туристичні напрямки, умови перебування в регіонах та рекомендації щодо безпеки;

- створити профілі в соціальних мережах (Facebook, Instagram, Twitter тощо) та регулярно публікувати інформаційні пости про безпечні туристичні напрямки, правила поведінки під час війни та інші корисні матеріали;

- створення відеороликів та віртуальних турів, які демонструють безпечні туристичні місця та атракції в Україні (див. додаток!);

- створення можливості для користувачів залишати відгуки та коментарі щодо свого досвіду відпочинку в різних регіонах України. організація онлайн-кампаній та вебінарів з питань безпеки під час туризму в умовах війни. Запрошення експертів, правоохоронних органів та представників місцевих влад на вебінари дозволить дати корисні поради та рекомендації;

- залучення туристичних агентств та готелів до просування безпечних туристичних маршрутів у соціальних мережах та інтернеті.

Використання соціальних мереж та інформаційних кампаній в умовах воєнного періоду дозволить ефективно залучати туристів, забезпечувати їхню безпеку та допомагати їм зробити обізнаний вибір щодо місць відпочинку.

Таким чином, загальна мета оптимізації купально-пляжного туризму у воєнний період полягає в забезпеченні безпеки та комфорту для туристів, а також у збереженні та підтримці туристичної індустрії в умовах складної політичної та воєнної ситуації.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній бакалаврській роботі зроблено теоретичне узагальнення такого поняття як купально-пляжний туризм на річках та озерах в Україні. Проаналізували водний туризм як напрям рекреаційного туризму в Україні, визначили передумови розвитку та дослідили стан купально-пляжного туризму, а також вплив воєнних дій на розвиток водного туризму в Україні. Розроблено карту сучасних актуальних пропозицій для купально-пляжного туризму в Україні. Зроблена оцінка інфраструктурних та екологічних можливостей та розроблені пропозиції щодо організації купально-пляжного туризму в Україні.

Результати проведеного дослідження дозволяють дійти таких висновків:

1. Проаналізовано, що наразі купально-пляжний туризм є одним із найпопулярніших видів відпочинку, який включає відвідування пляжів, купання у водоймах, сонячні ванни та інші види активного відпочинку на узбережжі річок, озер або морів. Було визначено, що сновною метою купально-пляжного туризму є забезпечення туристів можливістю відновити фізичні та емоційні сили через релаксацію та водні процедури. Важливою складовою цього виду туризму є природні та антропогенні ресурси, такі як чиста вода, піщані або галькові пляжі, зручна інфраструктура. Враховуючи кліматичні особливості, сезони активного туризму та географічне розташування, купально-пляжний туризм може набувати різних форм і напрямів.
2. Визначено, що водний туризм є складовою частиною купально-пляжного туризму та включає в себе різноманітні види відпочинку, пов'язані з використанням водних ресурсів. Водний туризм сприяє залученню туристів до природних водойм, сприяючи розвитку місцевої інфраструктури та економіки. Також цей вид туризму дозволяє туристам активно відпочивати, розвивати свої фізичні можливості та насолоджуватись природними краєвидами. Окрім того, водний туризм може стати важливою складовою здорового способу життя, адже сприяє зміцненню здоров'я та покращенню фізичного стану відпочивальників. Та визначено, що передумови розвитку

купально-пляжного туризму, залежать від кількох ключових передумов, які включають природні, економічні, соціальні та технологічні чинники. По-перше, природні ресурси, такі як наявність чистих водойм, привабливі ландшафти, сприятливий клімат та біорізноманіття, створюють базу для розвитку цього виду туризму. По-друге, економічні чинники, такі як інвестиції в інфраструктуру, доступність туристичних послуг та рівень економічного розвитку регіону, також впливають на привабливість туризму. По-третє, соціальні чинники, включаючи культурні традиції, рівень освіченості населення та популярність активного відпочинку, сприяють розвитку купально-пляжного туризму. Також, технологічні інновації, зокрема в сфері комунікацій, транспорту та обслуговування туристів, значно розширюють можливості для розвитку та просування цього виду туризму.

3. Проаналізовано стан купально-пляжного туризму в Україні та показано, що цей вид відпочинку залишається популярним серед населення. Україна має значний потенціал для розвитку купально-пляжного туризму завдяки численним річкам, озерам та узбережжю Чорного і Азовського морів. Однак, існує ряд викликів, які стримують повний розвиток цього сектору. Основна проблема наразі – це війна, інші проблеми включають недостатньо розвинену інфраструктуру, обмежену кількість високоякісних пляжів та низький рівень екологічної свідомості серед населення та туристичних операторів. Незважаючи на ці проблеми, в останні роки спостерігається тенденція до уваги на розвиток купально-пляжного туризму, зокрема завдяки приватним інвестиціям у розвиток туристичних зон та зростанню популярності екотуризму.
4. Оцінено інфраструктурні та екологічні можливості для купально-пляжного туризму в Україні є різноманітними, але потребують значних покращень. Інфраструктурні можливості включають наявність транспортних шляхів, готельної бази, об'єктів харчування та розваг. У багатьох регіонах інфраструктура залишається недостатньо розвиненою, що стримує потік туристів та знижує рівень комфорту відпочиваючих. З іншого боку,

екологічні можливості включають чистоту водних об'єктів, стан прибережних зон та наявність природоохоронних територій. Багато річок та озер України мають значний потенціал для розвитку туризму, але потребують активних заходів з очищення води та захисту навколишнього середовища. Розвиток екологічно сталого туризму може стати ключовим фактором для залучення туристів та збереження природних ресурсів країни. Інтеграція екологічних принципів у туристичну індустрію, впровадження нових технологій та залучення громади до процесу збереження довкілля є необхідними умовами для сталого розвитку купально-пляжного туризму в Україні.

5. Визначено у контексті воєнного та післявоєнного періоду організація купально-пляжного туризму потребує особливої уваги до питань безпеки. Одним із ключових напрямів є забезпечення мінімізації ризиків для туристів, що включає проведення регулярних обстежень територій на наявність мін і інших вибухонебезпечних предметів, а також створення зон безпеки навколо пляжних зон. Важливим аспектом є також впровадження систем раннього попередження про потенційні загрози та оперативна комунікація з відвідувачами. Крім того, необхідно розробити і впровадити чіткі протоколи дій на випадок надзвичайних ситуацій, зокрема забезпечення належного медичного обслуговування та евакуації. У післявоєнний період важливо також приділити увагу відновленню і реабілітації пошкоджених туристичних об'єктів та інфраструктури, що сприятиме поверненню туристів та відновленню економічної активності в регіонах.
6. Запропоновано для успішної організації купально-пляжного туризму в Україні необхідно розробити стратегії, які враховують сучасні виклики та можливості. По-перше, важливо інвестувати в розвиток інфраструктури, зокрема будівництво сучасних пляжних комплексів, готелів, ресторанів та інших об'єктів обслуговування, що включає забезпечення зручного доступу до пляжів, створення парковок, туалетів, душових кабін та зон відпочинку. По-друге, слід акцентувати увагу на екологічну стійкість, впроваджуючи

заходи з очищення водних об'єктів та захисту прибережних зон. Залучення інвестицій у проекти з відновлення природних ландшафтів та біорізноманіття також є важливим аспектом. Крім того, варто розвивати культурно-освітні програми, що сприятимуть підвищенню рівня екологічної свідомості серед туристів і місцевого населення. Нарешті, необхідно розробити маркетингові стратегії для просування внутрішнього туризму, підкреслюючи унікальні природні та культурні ресурси України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Масляк П. О. Рекреаційна географія : навч. посіб. / П. О. Масляк. – Київ : Знання, 2018. 343 с.
2. Геречук Я.В. Водний туризм в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. - Дипломна робота на здобуття ступеня бакалавра спеціальності "Туризм". - Національний авіаційний університет. - Київ, 2022. - 76с.
3. Водний туризм: національний та міжнародний досвід / Б.І.Корпан // Матеріали наукової конференції з міжнародною участю. – Львів, 2021. – 84 с.
4. Домбровська С. М. Державне регулювання туристичної галузі України / С.М.Домбровська, О.М. Білотіл, А.Л. Помаза-Пономаренко. – Х. : НУЦЗУ, 2016. – 196 с.
5. Всесвітня туристична організація UNWTO. Офіційний сайт. URL: <https://www.unwto.org>
6. Адамовський К.А., Мозолєв О.М. Спортивно-оздоровчий потенціал водного туризму в Україні / Актуальні проблеми розвитку освіти в сфері туризму, фізичної культури та спорту: матеріали VI Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Хмельницький, 21-22 березня 2023 р.) Хмельницький: ХГПА., 2023. С. 7-9.
7. Шахова М.Ю. Поняття та види спортивного туризму /М.Ю, Шахова. – Одеса: ОНЕУ, 2019. – С.368-371.
8. Герасименко В. Г. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону: монографія / В. Г. Герасименко, Г. К. Бедрядина, С. С. Галасюк та інші. Одеса : ОНЕУ, 2016. 262 с.
9. Ященко Ю.С., Зігунов В.М. Стан та проблеми розвитку водного (гребного) туризму в Сумській області / Ю.С.Ященко, В.М. Зігунов. – Суми: ФОП Цьома С. П., 2019. – С. 147-149.
10. Кифяк В. Організація туристичної діяльності в Україні: навч. посіб. Чернівці: Книги XXI, 2017. 300 с.
11. Кляп М.П. Сучасні різновиди туризму: навч. посіб. Київ : Знання, 2011. 334 с.

12. Колісник А.Я. Пляжі як основні ресурси купально-пляжного туризму, їх класифікація. URL: https://eprints.cdu.edu.ua/3217/1/rodzinka_2_2019-169-171.pdf (дата звернення 13.03.2024).
13. Мозолев О.М. Організація молодіжного спортивно-оздоровчого туризму: Навчальний посібник. Хмельницький: Вид-во: ХГПА, 2020, 155 с.
14. Любіцева О. О.. Туристичні ресурси України. Навчальний посібник. Київ: Альтерпрес, 2019, 415 с.
15. Колотуха О., Колотуха І. Географія спортивного туризму та активної рекреації України : [Монографія]. Харків : Мачулін, 2022, 436 с.
16. Мандрик І., Михальчук Т. Країни Південної Європи як найважливіші центри міжнародного купально-пляжного туризму. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2017. №8 (357). С. 80-85.
17. Ніколаєнко А.А. Особливості організації водного туризму в Україні. Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. «Стратегічні перспективи туристичної та готельно-ресторанної індустрії в Україні: теорія, практика та інновації розвитку» (м. Умань, 30 жовтня 2015 р.). Умань: Видавець «Сочінський», 2015. С.144-145.
18. Ніколаєнко А.А. Особливості організації водного туризму в Україні. Умань: Видавець «Сочінський», 2015. С. 144-145.
19. Колотуха О., Колотуха І. Географія спортивного туризму та активної рекреації України : [Монографія]. Харків : Мачулін, 2021. 436 с
20. Устименко Л., Булгакова Н. Розвиток wellness-туризму та його вплив на трансформацію туристичної індустрії України. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Туризм. Сталий розвиток та актуальні проблеми. 2019. № 2 (1). С. 49–59.
21. Семенов В. Ф. Макроекономічний контекст ефективного управління персоналом підприємств курортно-рекреаційної сфери : монографія. Одеса : ФОП Бондаренко М.О., 2019. 258 с.

22. Галасюк, С.. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ «ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧИЙ ТУРИЗМ». Економіка та суспільство, 2023, с.47. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-8>

23. Михайліченко Г.І. Розвиток туристичного продукту лікувально-оздоровчого та медичного туризму України. Ефективна економіка. 2020. № 2. С. 3–10.

24. Молодецький А.Е., Остра В.А. Лікувально-оздоровчий туризм в українських Карпатах і Причорномор'ї: сучасний стан і тенденції. Вісник ОНУ. Серія: Географічні і геологічні науки. 2020. Т. 25. № 1 (36). С. 126–140.

25. Шахова М.Ю. Поняття та види спортивного туризму. Одеса: ОНЕУ, 2019. С.368-371.

26. Пляжний сезон-2023. Де в Україні можна купатися під час війни <https://uworld.news/news/pliazhnyi-sezon-2023-1003201.html>

27. Перга Т.Ю. Екологічні наслідки війни Росії проти України URL: <https://ivinas.gov.ua/viina-rf-protyukrainy/ekolohichni-naslidky-viiny-rosii-proty-ukrainy.html>

28. Дворська І. Туристична галузь після війни: чи можлива реанімація та антикризове управління? liga.net, 2022. URL: <https://blog.liga.net/user/idvorskaya/article/44952>.

29. How the war in Ukraine will affect European tourism. globetrender.com, 2022. URL: <https://globetrender.com/2022/04/28/how-the-war-in-ukraine-will-affect-european-tourism>.

30. Павлиш О. Через війну надходження до держбюджету від туристичної галузі впали до 18%. epravda.com.ua, 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/06/14/688142>

31. Основні втрати ще попереду: українцям розповіли, як війна вдарила по туризму. unian.ua, 2022. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/osnovni-vtrati-shche-poperedu-ukrajincyam-rozpovili-yak-viynavdarila-po-turizmu-novini-ukrajina-11866203.html>.

32. Вечерський В. В. Культурна спадщина України. vue.gov.ua, 2022.
URL: https://vue.gov.ua/%D0%9A%D1%83%D0%BB%D1%8%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D1%89%D0%B8%D0%BD%D0%B0_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.
33. Приседська В. Як переживає війну туристична галузь. bbc.com, 2022.
URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62004034>.
34. Магдик Н. Туризм під час війни: як відпочивати в Україні цього літа. segodnya.ua, 2022. URL: <https://ukraine.segodnya.ua/ua/ukraine/turizm-vo-vremya-voyny-kak-otdyhat-v-ukraine-etim-letom-1629651.html>.
35. Стеченко Д.М. Наукові аспекти економічної діагностики природно-рекреаційного потенціалу регіону / Д.М. Стеченко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2020. – № 1. – С. 136–139.
36. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування: Монографія. — К., 2021.
37. Котенко Т.М. Розвиток туристично-рекреаційної діяльності на територіях природно-заповідного фонду України в контексті європейських інтеграційних процесів / Т.М. Котенко // Європейські інтеграційні процеси і транскордонне співробітництво : тези доп. IV Міжнар. наук.-практ. конф. студ., аспір. і молод. наук., Луцьк, 17–18 трав. 2019 р. – Луцьк : Вежа, 2017. – С. 480–483.
38. Котенко Т.М. Трансформація туристичного обслуговування населення / [В.М. Новіков, Н.М. Дєєва, Т.М. Котенко та ін.] // Трансформація соціальної інфраструктури в контексті забезпечення гуманітарного розвитку : [монографія]; за наук. ред. д.е.н., проф. В.М. Новікова, д.е.н., проф. З.С. Сіройча. – Вінниця : Балюк І.Б., 2021. – 384 с.
39. Марценюк Л. В., Груздєв О. В., Кандел Б. Напрями розвитку інноваційних технологій з урахуванням уподобань міленіалів. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. № 4. 2022. С. 367–371. URL : https://visnik.dduvs.in.ua/wpcontent/uploads/2023/02/NV_4/NV_4-2022-367-371.pdf.

40. Менеджмент: інноваційний аспект : монографія / Т. Ю. Чаркіна, Л. В. Марценюк, В. О. Задоя, І. В. Токмакова, Є. В. Жернова ; за заг. ред. проф. Л. В. Марценюк ; Укр. держ. ун-т науки і технологій. Дніпро, 2022. 136 с
41. Омельчак, Г. (2023). ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ. Сталий розвиток економіки, (1(46), 106-109. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2023-46-14>
42. Божко Л.Д., Холодок В.Д. Туризм: проблеми та перспективи розвитку під час війни. Культура України. 2022. № 77. DOI: <https://doi.org/10.31516/2410-5325.077.07>
43. Юхновська Ю.О. Вплив глобалізації та євроінтеграції на туристичну галузь України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 23 (2). С. 147–152
44. Баженова С., Пологовська Ю., Бикова М. Реалії розвитку туризму в Україні на сучасному етапі. Наукові перспективи. 2022. № 5 (23). С. 168-180. URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-5\(23\)-168-180](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-5(23)-168-180).
45. Гаврилюк А. М. Міжнародний досвід розвитку туризму в умовах війни та поствоєнний період. Гостинність, сервіс, туризм: досвід, проблеми, інновації : матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 14-15 квітня 2022 р.). Київ : КНУКІМ, 2022. 294 с. С. 93-95. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/gavryljuk7.htm.
46. Журба І., Несторишен І., Матюх С. Реалізація державної туристичної політики в контексті регіонального розвитку. Вісник Хмельницького національного університету. 2022. № 4. С. 51-61. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-308-4-9>.
47. Каїль О. О., Юхновська Ю. О. Розвиток туристичної галузі в Україні під час воєнного стану. Світові досягнення і сучасні тенденції розвитку туризму та готельно-ресторанного господарства : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 25 листопада 2022 р.). Запоріжжя : НУ “Запорізька політехніка”, 2022. 770 с. С. 177-179. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/kail.htm.

48. Моца А. А., Шевчук С. М., Серeda Н. М. Перспективи післявоєнного відновлення сфери туризму в Україні. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 41. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-31>.

49. Носирєв О., Деділова Т., Токар І. Розвиток туризму та індустрії гостинності в стратегії постконфліктного відновлення економіки України. Соціально-економічні проблеми і держава. 2022. Вип. 1 (26). С. 55-68. URL: <https://doi.org/10.33108/sep2022.01.055>.

50. Роїк О. Р., Недзвецька О. В. Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. 2022. Вип. 46. С. 11-15. URL: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2022-46-2>.

51. Сіра Е. О., Голубець І. М., Безрученков Ю. В. Післявоєнне відновлення туризму в Україні. Інфраструктура ринку. 2022. № 68. С. 155-158. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/68_2022/29.pdf.

52. Euromonitor International. URL: <https://www.euromonitor.com/>.

ДОДАТКИ

Назва пляжу	Місце знаходження	Результати лабораторних досліджень, показники							
		Вода водойм санітарно-хімічні	Вода водойм санітарно-мікробіологічні	Вода водойм паразитологічні	Вода водойм токсикологічні показники	Грунт (пісок) санітарно-хімічні	Грунт (пісок) санітарно-мікробіологічні	Грунт (пісок) паразитологічні	Грунт (пісок) радіологічні
1.Чорторий	Деснянський район	відпові дає	Не відповідає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпов ідає	відпо відає
2.Тросщина		Не відповідає	Не відповідає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпов ідає	відпо відає
3.Молодіжний	Дніпровський район	відпові дає	Не відповідає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпов ідає	відпо відає
4.Золотий		відпові дає	Не відповідає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпов ідає	відпо відає
5.Передміст на Слобідка		відпові дає	Не відповідає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпов ідає	відпо відає
6.Венеція		відпові дає	Не відповідає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпов ідає	відпо відає
7.Центральний		відпові дає	Не відповідає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпов ідає	відпо відає
8.Райдуга		відпові дає	Не відповідає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпов ідає	відпо відає
9.Тельбін		відпові дає	Не відповідає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпов ідає	відпо відає
10.Веселка		відпові дає	Не відповідає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпов ідає	відпо відає
11.Дитячий	відпові дає	Не відповідає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпов ідає	відпо відає	
12.Вербний	Оболонський район	відпові дає	Не відповідає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпов ідає	відпо відає
13.Пуща-Водиця		відпові дає	Не відповідає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпов ідає	відпо відає
14.Острів Оболонський		відпові дає	Не відповідає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпов ідає	відпо відає
15.Галерний	Голосіївський район	Не відповідає	Не відповідає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпові дає	відпов ідає	відпо відає